

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ  
КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ  
ІМЕНІ ВАДИМА ГЕТЬМАНА**

*Факультет економіки та управління*  
**Кафедра бізнес-економіки та підприємництва**

**Освітньо-професійна програма «Економіка агробізнесу та агротрейдинг»**  
Галузь знань 05 «Соціальні та поведінкові науки»  
Спеціальність 051 «Економіка»  
Рівень вищої освіти перший (бакалаврський)  
**Форма навчання: очна (денна)**

**КВАЛІФІКАЦІЙНА БАКАЛАВРСЬКА РОБОТА  
ЛЕСЬКІВА ВАСИЛЯ ВОЛОДИМИРОВИЧА**

на тему  
**«ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ВИКОРИСТАННЯ РЕСУРСІВ  
ПІДПРИЄМСТВА АГРОБІЗНЕСУ»**

*Робота виконана з дотриманням основних принципів та фундаментальних  
цінностей академічної доброчесності \_\_\_\_\_ Леськів В.В.*

**Науковий керівник:**  
кандидат економічних наук,  
доцент кафедри бізнес-економіки  
та підприємництва

\_\_\_\_\_ *Ірина САС*

Робота допущена до захисту перед ЕК «\_\_\_» \_\_\_\_\_ 2024 р. протокол № \_\_\_\_\_

Зав. кафедри бізнес-економіки  
та підприємництва,  
доктор економічних наук, професор

\_\_\_\_\_ *Інна РЄПІНА*

Київ 2024

## ЗМІСТ

|                                                                                                                       |    |
|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----|
| ВСТУП.....                                                                                                            | 3  |
| РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ТА МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ВИКОРИСТАННЯ РЕСУРСІВ ПІДПРИЄМСТВА АГРОБІЗНЕСУ ..... | 7  |
| 1.1 Основи ефективного використання ресурсів підприємства агробізнесу .....                                           | 7  |
| 1.2 Методика оцінки ефективності використання трудових ресурсів.....                                                  | 12 |
| 1.3 Земельні ресурси як основний засіб виробництва в БДСС .....                                                       | 16 |
| РОЗДІЛ 2. ЕКОНОМІЧНИЙ АНАЛІЗ ТА ЕФЕКТИВНІСТЬ ВИКОРИСТАННЯ РЕСУРСІВ БДСС.....                                          | 20 |
| 2.1 Економічно-фінансова та організаційна характеристика Білоцерківської дослідно-селекційної станції.....            | 20 |
| 2.2 Аналіз складу і руху трудових ресурсів БДСС .....                                                                 | 33 |
| 2.3 Оцінка ефективності використання трудових ресурсів БДСС.....                                                      | 38 |
| 2.4 Аналіз ефективності використання земельних ресурсів БДСС .....                                                    | 43 |
| РОЗДІЛ 3. РОЗРОБКА ЗАХОДІВ ЩОДО ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ТРУДОВИХ ТА ЗМЕЛЬНИХ РЕСУРСІВ БДССС .....        | 51 |
| 3.1 Ініціативи для підвищення ефективності використання існуючих трудових ресурсів у БДСС .....                       | 51 |
| 3.2 Обґрунтування ініціативи підвищення економічної ефективності трудових ресурсів БДСС .....                         | 55 |
| 3.3 Обґрунтування шляхів підвищення ефективності використання земельних ресурсів БДСС .....                           | 62 |
| ВИСНОВКИ.....                                                                                                         | 67 |
| СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ .....                                                                                      | 70 |
| ДОДАТКИ.....                                                                                                          | 73 |

## ВСТУП

У сучасних умовах важливим аспектом успіху агробізнесу є ефективне використання ресурсів. З огляду на зростання конкуренції, зміни на ринку та екологічні виклики, агропідприємства змушені оптимізувати свої виробничі процеси для підвищення ефективності. Останніми роками зросла увага науковців і практиків до вдосконалення використання ресурсів. Результати досліджень можуть сприяти розробці стратегій управління ресурсами і подальшим науковим дослідженням в цій області. В контексті вищезазначеної дискусії про ефективність ресурсів у агробізнесі, особливу увагу заслуговує Білоцерківська дослідно-селекційна станція Інституту біоенергетичних культур і цукрових буряків Національної академії аграрних наук України. Цей науковий центр обладнаний передовими лабораторіями, дослідними полями та теплицями для випробувань. Важливим активом станції є її колекція генетичних ресурсів сільськогосподарських культур, що служить фундаментом для розвитку селекційних програм. При цьому, ключовим ресурсом БЦДСС, як і більшості підприємств агросектору, є висококваліфіковані трудові ресурси. Науковий персонал станції - провідні вчені та селекціонери - забезпечують проведення передових досліджень і розробку інноваційних технологій вирощування сільськогосподарських культур. Ефективне управління людськими ресурсами, мотивація та професійний розвиток персоналу є ключовим напрямком підвищення результативності діяльності БЦДСС.

Актуальність теми обумовлена тим, що ресурси найголовніші і найважливіші фактори будь-якого процесу, без них діяльність будь-якої компанії абсолютно неможлива. Ресурси підвищують якість продукції, якою займається компанія, і жодне підприємство не зможе ефективно працювати без ресурсів. По суті, будь-яке підприємство складається з матеріального та людського капіталу, причому керувати трудовими ресурсами складніше, ніж будь-який (навіть найскладнішою) технікою. Незважаючи на всю важливість матеріально-речових елементів виробництва ресурси грають вирішальну роль у підвищенні якості продукції та визначають ефективність усіх сторін виробничо-господарську діяльність підприємства. Націлений на перспективи розвиток підприємства

обов'язково має включати завдання, спрямовані на формування системи управління працею, виконання яких сприяє досягненню високої конкурентоспроможності, і – як наслідок, зміцнити позиції цієї компанії на ринку. По суті, підвищення ефективності використання ресурсів для підприємства багато в чому сприяє підвищенню продуктивності праці та отримання високого прибутку.

Об'єктом дослідження є процес підвищення ефективності використання ресурсів БДСС.

Предмет дослідження: У цій дипломній роботі розглядається питання підвищення ефективності використання ресурсів на прикладі (БДСС). Дослідження охоплює теоретичні та методичні аспекти, економічний аналіз поточного стану використання ресурсів, а також розробку конкретних заходів для оптимізації їх використання. Основні аспекти дослідження будуть включати визначення та аналіз основних понять і принципів ефективного використання ресурсів у агробізнесі, включаючи трудові та земельні ресурси. Розробка і застосування методик оцінки ефективності використання ресурсів, з особливим акцентом на трудові ресурси, що включає аналіз продуктивності праці та її вплив на виробничі показники. Економічний аналіз використання ресурсів на БДСС, вивчення структури і динаміки трудових ресурсів, аналіз використання земельних ресурсів та їх вплив на продуктивність. Формулювання і обґрунтування ініціатив, направлених на підвищення ефективності використання існуючих ресурсів, з особливим фокусом на інноваційні підходи та технології.

Метою кваліфікаційної бакалаврської роботи виступати аналіз системи управління ресурсами, та розробка шляхів підвищення ефективності використання трудових ресурсів з прикладу Білоцерківської дослідно-селекційної станції (БДСС) Інституту біоенергетичних культур і цукрових буряків Національної академії аграрних наук України (НААН)

Таким чином, дана робота розкриває комплексний підхід до управління ресурсами підприємств агробізнесу, приділяючи особливу увагу оптимізації використання земельних, фінансових та, передусім, трудових ресурсів. Інформаційна база дослідження буде тема ефективного використання ресурсів

підприємства агробізнесу вона є актуальною для вітчизняних та зарубіжних науковців. Досліджується в рамках економічних, аграрних, екологічних та інших наук. Ці дослідження охоплюють різні аспекти теми, зокрема такі як:

- Методи оцінки ефективності використання ресурсів.
- Фактори, які впливають на ресурсомісткість продукції.
- Інноваційні підходи до підвищення ефективності використання ресурсів.
- Фінансово-економічний аналіз ефективності використання ресурсів.

Однак, деякі аспекти теми потребують подальшого вивчення. Мої висновки та рекомендації можуть бути корисними для керівників підприємств агропромислового комплексу, науковців та державних органів.

Теоретична, методична та практична значущість отриманих результатів: Отримані результати допомагають поглибити розуміння процесів ефективного використання ресурсів в агробізнесі, додаючи до існуючої академічної літератури нові інтерпретації і підходи. Це дослідження розширює теоретичні засади управління ресурсами на підприємствах агробізнесу, особливо у контексті адаптації до змінювальних ринкових умов і технологічного розвитку. Теорії, представлені у роботі, можуть служити основою для подальших досліджень у цій області.

Методична значущість роботи вносить вклад у розвиток методик оцінки ефективності використання ресурсів, надаючи детальний методологічний інструментарій для аналізу та оцінки ресурсної бази підприємств. Запропоновані методики мають універсальний характер і можуть бути адаптовані для використання в різних умовах і сценаріях агробізнесу, що забезпечує їх високу практичну вартість.

Практична значущість дослідження полягає у розробці рекомендацій та ініціатив, які можуть бути імplementовані на підприємствах агробізнесу для підвищення ефективності їх ресурсного потенціалу. Особлива увага приділяється заходам щодо підвищення продуктивності трудових і земельних ресурсів, що може

сприяти збільшенню виробничих обсягів, зниженню витрат і підвищенню конкурентоспроможності підприємства. Результати дослідження можуть бути використані для формування стратегій сталого розвитку в агросекторі.

Загалом, отримані в результаті цього дослідження знання та рекомендації спрямовані на підвищення рівня управлінської компетентності в агробізнесі, стимулюючи інноваційний розвиток та оптимізацію використання ресурсів.

*Інформаційна база дослідження* для цього дослідження включає наукову літературу, звіти, статистичні дані, а також первинні дані, зібрані через інтерв'ю та спостереження на Білоцерківській дослідно-селекційній станції (БДСС). Вона також охоплює аналітичні матеріали від урядових організацій і галузевих асоціацій, що надають інформацію про економічні показники та тенденції в агробізнесі. Застосування сучасних методологічних підходів для аналізу даних допомагає забезпечити валідність і надійність результатів дослідження, сприяючи розробці практичних рекомендацій для підвищення ефективності використання ресурсів.

Структура роботи складається з вступу, трьох розділів, висновків та списку літератури. У першому розділі розглядаються теоретичні засади використання трудових та земельних ресурсів підприємства. У другому розділі проведено аналіз складу та руху трудових ресурсів, а також дано оцінку ефективності використання трудових ресурсів у (БДСС) Інституту біоенергетичних культур і цукрових буряків Національної академії аграрних наук України (НААН). Третій розділ присвячений розробці заходів щодо підвищення ефективності використання ресурсів у БДСС. Я впевнений, що моє дослідження допоможе покращити ефективність використання ресурсів в агропромисловому комплексі та сприятиме його стійкому розвитку. Важливо зазначити, що дане дослідження має певні обмеження. По-перше, воно ґрунтується на даних з однієї дослідної станції, тому результати не можуть бути автоматично поширені на всі агропідприємства України. По-друге, дослідження не враховує вплив зовнішніх факторів, таких як зміни урядової політики або цінові коливання на ринку сільгосппродукції.

# **РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ТА МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ВИКОРИСТАННЯ РЕСУРСІВ ПІДПРИЄМСТВА АГРОБІЗНЕСУ**

## **1.1 Основи ефективного використання ресурсів підприємства агробізнесу**

Економічний тлумачний словник розширює поняття "ресурсу" як не тільки запас або накопичення, а й як можливості, що використовуються системою без значних витрат для її удосконалення. В економічній науці існує різноманіття термінів для опису ресурсного потенціалу, включаючи "економічний", "соціально-економічний" та "природно-ресурсний" потенціали [4]. Ресурси підприємства оцінюються як система оптимальних пропорцій між наявними ресурсами, де кожен елемент спрямований на підтримку ефективності функціонування організації. Управління ресурсами включає в себе принципи взаємозамінності та масштабу акумуляції. Розширення концепції ресурсного потенціалу можна продовжити аналізом взаємодії ресурсів у межах підприємства. Ключовим аспектом є здатність підприємства інтегрувати різноманітні ресурси для створення стійкого виробничого середовища, яке здатне адаптуватися до змін у ринкових умовах і вимогах сталого розвитку. Ефективне управління ресурсами передбачає не тільки їх використання, але й постійну оцінку їх внеску у загальні цілі організації та їх оптимізацію відповідно до зовнішніх викликів і внутрішніх стратегічних змін [7]. У цьому контексті, важливо звернути увагу на збалансування між короткостроковими потребами і довгостроковими стратегічними цілями підприємства. Розуміння і реалізація ресурсного потенціалу повинні включати в себе пошук інноваційних шляхів використання ресурсів, що веде до технологічного вдосконалення, підвищення продуктивності та екологічної ефективності. Такий підхід дозволяє підприємствам не тільки зберігати конкурентоспроможність, але й забезпечувати стале використання ресурсів, що є вирішальним для досягнення соціально-економічних та екологічних цілей [7].

Інший аспект взаємодії ресурсів в організації полягає у здатності підприємства синхронізувати розширення одного ресурсу з ростом інших, що стає

критичним для досягнення його цілей. Однак, таке розширення часто вимагає оптимізації використання наявних ресурсів, особливо в умовах їх обмеженості. Важливим є розуміння стратегічної залежності від внутрішнього стану ресурсів, що сприяє ефективному управлінню ресурсами підприємства агробізнесу [8]. Це включає не тільки наявні ресурси, але й можливості їхнього цілеспрямованого розвитку, що прямо впливає на результативність підприємства.

Для глибокого розуміння та систематизації ефективності використання ресурсів аграрних підприємств, запропоновано таблицю 1.1. Важливість комплексного підходу до ресурсів висвітлюється через необхідність балансу між основними факторами виробництва, що є ключовими для сталого розвитку економіки. Однак на сьогоднішній день відсутній універсальний метод визначення наявності та ефективності використання ресурсів підприємства агробізнесу [9]. Тому щоб досягти успіху, необхідно розвивати та вдосконалювати методи оцінки та управління ресурсами.

Таблиця 1.1 - Систематизація агропідприємства по наявності та ступеню ефективності використання ресурсів

| Рівень ефективності використання ресурсів | Організації з обмеженим ресурсним потенціалом          | Організації зі стандартним ресурсним потенціалом          | Організації з розширеним ресурсним потенціалом         |
|-------------------------------------------|--------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------|
| Низька ефективність                       | Обмежені ресурси з низькою ефективністю використання   | Обмежені ресурси зі середньою ефективністю використання   | Обмежені ресурси з високою ефективністю використання   |
| Середня ефективність                      | Стандартні ресурси з низькою ефективністю використання | Стандартні ресурси зі середньою ефективністю використання | Стандартні ресурси з високою ефективністю використання |
| Висока ефективність                       | Розширені ресурси з низькою ефективністю використання  | Розширені ресурси із середньою ефективністю використання  | Розширені ресурси з високою ефективністю використання  |

*Джерело: побудовано автором*

На початковому етапі формується система кількісних показників для оцінки наявності ресурсів у підприємств агробізнесу. Вибір цих показників передбачає урахування не лише кількісної, а й якісної складових, що відображає ефективність використання різних видів ресурсів. Вважається, що важливо не перенасичувати оцінку великою кількістю показників у межах кожного виду ресурсів. Тому ми виокремили по чотири ключових показники ефективності використання для кожної складової ресурсного потенціалу.

Матеріальні ресурси:

- Коефіцієнт використання
- Матеріаловіддача
- Матеріаломісткість
- Прибуток на одиницю матеріальних витрат

Трудові ресурси:

- Коефіцієнт плинності кадрів
- Коефіцієнт випередження продуктивності праці над заробітною платою
- Середньорічна продуктивність праці
- Прибуток на одного працівника

Фінансові ресурси:

- Коефіцієнт покриття (коефіцієнт загальної ліквідності)
- Коефіцієнт автономії
- Коефіцієнт обіговості активів
- Рентабельність активів (капіталу)

Загалом успішне функціонування підприємства та максимальне використання його ресурсів вимагають уваги до механізму управління трудовими ресурсами. Важливими аспектами управління ресурсами є оцінка, прогнозування результатів діяльності та визначення оптимальних пропорцій трудових ресурсів. Управлінський апарат виступає ключовим компонентом ресурсного потенціалу, і

ефективність його роботи безпосередньо впливає на економічну рентабельність підприємства та його загальний розвиток.

В умовах ринкової економіки, людський фактор визначає конкурентоспроможність підприємств. Цінність працівників, забезпечених відповідними навичками та уміннями, набуває особливого значення у процесі створення якісної продукції. Організація та гармонія виробничих процесів та трудових відносин формують основу для максимальної ефективності трудових ресурсів. Відповідно до законодавства України, категорія трудових ресурсів охоплює всіх громадян, котрі здатні до праці, окрім тих, хто вже не працює та отримує соціальні вигоди, такі як пенсії чи допомогу [22]. Кожна людина з цієї групи вносить свій вклад у робочу силу країни своїми уміннями та досвідом. Білоцерківська дослідно-селекційна станція, де працівники активно працюють над інноваціями в аграрній сфері вони адаптуються до змін у сільському господарстві та вносять особливий вклад у комунікацію з партнерами, ухвалення важливих рішень та шукають творчі шляхи до розв'язання проблем. Завдяки цьому трудовий потенціал станції є ключовим для її успіху та стабільності на ринку, де цінується гнучкість та інноваційний підхід.

Час приніс зміни у визначенні трудових ресурсів, перетворивши їх на категорію "кадри", що символізує стабільний персонал підприємства та відносини, які панують у цьому колективі. Кадровий потенціал є фундаментальним для компанії, оскільки він безпосередньо впливає на її результати, конкурентність та репутацію на ринку. Хоча "трудові ресурси" та "кадри" переплітаються, вони відрізняються своєю природою [24].

На підприємствах існує не менш важливий термін «персонал», який практично рівнозначний терміну «трудові ресурси підприємства». Для того, щоб керівник міг розрахувати необхідну для успішної діяльності підприємства кількість персоналу, він спочатку повинен забезпечити найбільш раціональне використання трудових ресурсів, вибудувати хороші стосунки між співробітниками компанії та розглянути нові види діяльності, які допоможуть підприємству вирватися на

вершину тієї сфери бізнесу, в якій воно здійснює свою діяльність [7]. Персонал на підприємстві виконує декілька ключових ролей:

- економічно-продуктивна (створення певних товарів чи здійснення різних сервісів);
- соціально-адаптаційна (забезпечення відповідності між загальними, колективними та особистими інтересами працівників);
- організаційно-демократична (підтримує залучення співробітників до процесу управління компанією, дискусій, голосувань та реалізації нових ідей).

Для збільшення продуктивності у керуванні персоналом використовується різноманітна класифікація працівників: відділяють основний персонал від менеджменту для ясності розподілу обов'язків; категоризують за посадами, враховуючи індивідуальні компетенції кожного, для забезпечення кожному своєї ролі в організації; розрізняють за освітнім рівнем, оцінюючи кваліфікацію та спеціалізацію для відповідності робочих місць /

У складі трудових ресурсів можна виділити дві групи співробітників: основні та допоміжні співробітники (нижчої ланки) і менеджери (фахівці та керівники підрозділів). Такий розподіл дозволяє легко розмежувати обов'язки між співробітниками, скласти план того, хто і за що відповідає, і знати, з кого вимагати пояснень у разі провалу запланованих завдань [8].

За посадами та професіями - це своєрідний поділ на людей, кожен з яких уміє робити щось своє. Так, у цій групі можна виділити директорів (вони ж керівники), заступників і генеральних директорів, управляючих (адміністраторів), вищих спеціалістів, інженерів, співробітників відділу безпеки та відділу кадрів, лаборантів, прибиральників тощо. Це, по суті, всі люди, що працюють на підприємстві і мають свої навички та вміння, які приносять підприємству користь. За рівнем освіти оскільки цей показник складається з кількості співробітників із спеціальною та вищою освітою, кількості років навчання, чисельності студентів денного та заочного відділень, кількості співробітників, які закінчили спеціальні курси та отримали той чи інший професійний розряд [15]. За статтю та віком, ця категорія може бути умовно поділена на такі групи:

- чоловіки віком до 29 років, від 29 до 59 років, понад 59 років;
- жінки до 29 років, від 29 до 54 років, понад 54 роки.

У деяких випадках можна провести більш детальне групування співробітників компанії за віком. За стажем роботи на підприємстві - той термін, який співробітник провів на даному підприємстві. Як правило, чим довше співробітник працює в компанії, тим він більш лояльний до неї і намагається працювати максимально ефективно. У деяких випадках ветерани можуть суттєво вплинути на молодих співробітників і прищепити їм лояльність до компанії. Відповідно до діючої практики обліку передбачається групування працівників підприємств за стажем роботи за спеціальністю до 2 років; від 2 років до 4 років; від 4 до 9 років; понад 9 років. Для конкретних цілей управління персоналом ця групування також може бути деталізована [17].

## **1.2 Методика оцінки ефективності використання трудових ресурсів**

Здібність досягати однакових виробничих результатів може варіюватися залежно від рівня продуктивності праці, яка визначає ефективність виконання роботи. Продуктивність праці вимірюється як обсяг продукції, вироблений за одиницю часу, відображаючи, наскільки ефективно людина використовує робочий час для досягнення певних результатів. Відповідно, продуктивність праці можна визначити тим обсягом продукції, який співробітник компанії реалізує за одиницю часу (виробіток), або тим кількістю часу, яке він витратив на реалізацію однієї одиниці продукції (трудомісткість).

Зростання продуктивності праці відбувається в результаті збільшення продажів (здійснюваних за одиницю часу з дотриманням якості надання послуг), скорочення витрат праці на одиницю реалізованої продукції і збільшення маси і норми прибутку від реалізації продукції. Показниками продуктивності праці служать виробіток і трудомісткість, які пов'язані між собою оберненопропорційною залежністю і виражаються формулами:

$$B=Q/T \text{ (1.1)}$$

$T_n = T/Q$  (1.2) де, В - виробіток;  $T_n$  - трудомісткість; Q - обсяг реалізованої продукції у відповідних одиницях; T - трудові витрати на реалізацію продукції в відповідних одиницях. [18]

Можна розраховувати як годинну виробіток, так і денну, місячну і навіть річну. Рівень виробітки залежить не тільки від годинної виробітки і часу роботи. Тривалість робочої зміни, а також, скільки робочих днів припадає в середньому на одного працівника на місяць. Підвищення продуктивності праці має величезне значення як для торгівлі, так і для будь-якої іншої галузі економіки, по суті це показник успішності ведення господарсько-фінансової діяльності тієї чи іншої компанії. Ріст продуктивності зазвичай сприяє росту інших внутрішньофірмових показників: збільшення заробітної плати співробітникам, премії та додаткові надбавки кращим співробітникам, збільшення обсягів реалізації, можливість залишити ціни на цьому рівні, отримуючи при цьому підвищену прибутковість.

Ріст продуктивності праці можна забезпечити за рахунок впровадження нової техніки, вдосконалення організації праці та матеріального стимулювання співробітників, що приведе до того, що вони будуть прагнути працювати краще і пов'язувати своє матеріальне благополуччя з благополуччям підприємства. Показником продуктивності праці в торгівлі вважається величина товарообороту на одного середньооблікового працівника в цілому, а також по окремих їх групах (оперативним працівникам, продавцям) в одиницю часу. Продуктивність праці знаходиться в тісній залежності від структури товарообороту, і (якщо немає істотних змін в структурі товарообороту) цілком прийнятна для глобального виміру продуктивності праці. Аналіз придатний тільки для одного конкретного підприємства, і абсолютно не підходить для порівняльного аналізу двох або декількох різнопрофільних торгових організацій і їх підрозділів.

Таким чином, продуктивність праці визначається за формулою:

$P_t = N_p / Ч$  (1.3) де,  $P_t$  - продуктивність праці;  $N_p$  - обсяг товарообороту; Ч - чисельність працівників. [3]

У разі вивчення динаміки продуктивності праці за який-небудь строк дуже важливо звернути увагу на те, щоб зростання продуктивності праці випереджало зростання середньої заробітної плати і також випереджало зростання чисельності співробітників. Виходить, що збільшення товарообороту зазвичай спричинене зростанням продуктивності праці. У процесі аналізу необхідно обчислити не тільки річну, квартальну, місячну продуктивність праці, а й денну, годинну, які розраховуються за формулами:

$$Пд = Np / (Ч \times Д) \quad (1.4)$$

$$Пч = Np / (Ч \times Д \times В) \quad (1.5) \text{ де, } Д - \text{дні періоду; } В - \text{час роботи, годин [3].}$$

Факторний аналіз дозволяє вивчити показники, що впливають на продуктивність праці, такі як залученість співробітників у виробництво, кількість відпрацьованих днів та часова продуктивність.

Продуктивність праці є фундаментальним показником, який відіграє вирішальну роль у визначенні економічної ефективності будь-якої компанії або галузі. Цей показник вимірюється як кількість продукції, виробленої на одиницю праці протягом певного періоду часу, і є ключовим фактором у рості національної економіки і підвищенні конкурентоспроможності підприємств. Зростання продуктивності праці може бути досягнуто за рахунок використання інновацій, покращення умов праці, збільшення кваліфікації працівників та оптимізації виробничих процесів.

Виробіток, один з основних показників продуктивності праці, визначається як обсяг продукції, виробленої працівником за одиницю часу (зазвичай за годину або за день). Високий рівень виробітку свідчить про те, що працівники здатні виробляти більше товарів або послуг у коротший час, що є важливим для зниження собівартості продукції і підвищення прибутковості підприємства. Трудомісткість, з іншого боку, показує кількість часу, необхідного для виробництва одиниці продукції. Зменшення трудомісткості є позитивним показником, оскільки воно вказує на здатність підприємства використовувати свої ресурси більш ефективно, знижуючи тим самим час і витрати на виробництво кожної одиниці продукції.

Збільшення продуктивності праці може бути досягнуто через різні стратегії. Наприклад, автоматизація і роботизація виробничих процесів може значно знизити трудомісткість і підвищити виробіток, дозволяючи машинам виконувати рутинні або складні завдання з більшою точністю та швидкістю, ніж це можливо для людини. Вдосконалення управління ресурсами також є ключовим фактором у підвищенні продуктивності праці. Це включає краще планування виробничих процесів, оптимальне використання сировини та матеріалів, а також забезпечення високої організації робочого місця. Крім того, навчання та розвиток персоналу сприяє збільшенню кваліфікації працівників, що дозволяє їм ефективніше використовувати технології та виконувати свої робочі завдання.

Матеріальне та моральне стимулювання співробітників також важливе для підвищення продуктивності праці. Задоволені, мотивовані працівники, як правило, працюють краще та виробляють більше продукції. Впровадження системи бонусів, премій, кар'єрного росту та інших форм визнання є ефективним способом підвищення задоволеності працівників і спонукання їх до більш продуктивної праці. Таким чином, стратегії збільшення продуктивності праці є комплексними та мають враховувати різні аспекти діяльності підприємства. Вони включають технічні інновації, управлінські практики, навчання та розвиток персоналу, а також мотиваційні програми. Всі ці заходи разом сприяють створенню продуктивного робочого середовища, що веде до зростання ефективності виробництва та загального успіху підприємства.

Це забезпечить сталість у досягненні високих показників, й дозволить ефективно реагувати на нові виклики та можливості. Однак, попри всю важливість раціонального використання трудових ресурсів, ми не повинні забувати про критичну роль земельних ресурсів.

Наступний етап нашого аналізу буде присвячений глибокому розгляду стану та потенціалу земельних ресурсів, що є фундаментом для подальшого сталого розвитку підприємства агробізнесу та забезпечення продовольчої безпеки країни.

### 1.3 Земельні ресурси як основний засіб виробництва в БДСС

Земельні ресурси є найважливішим та незамінним національним багатством. Цей ресурс використовується у різних секторах народного господарства, проте його значення не є однаковим усюди. Земля служить інструментом праці у сільському господарстві, коли для вирощування рослин застосовуються механічні, фізичні та біологічні властивості ґрунту, щоб виробляти сільськогосподарську продукцію. Загалом, земля є основним засобом виробництва та ключовою частиною матеріально-технічної бази аграрного сектору.

У сфері економічної науки виділяють три види родючості ґрунту: природну, штучну та економічну. Природна родючість ґрунту обумовлена його фізичними, механічними, біологічними та іншими властивостями, які є ключовими для землеробства. Однак це лише вказує на потенційну якість землі. Ґрунт може бути насичений поживними речовинами, але через нестачу вологи або тепла ці речовини можуть бути недоступні або важкодоступні для рослин.

Штучна родючість ґрунту формується завдяки людській діяльності, як шляхом мобілізації природної родючості, так і завдяки вкладенню праці та ресурсів у добрива та меліорацію. Вона залежить від рівня розвитку виробничих сил, тому змінюється на різних стадіях розвитку суспільства. Земельні ресурси, призначені для сільськогосподарського використання, включають аграрні угіддя та землі, на яких розташовані лісосмуги, внутрішньогосподарські дороги, комунікації, ліси, болота, озера замкнутого типу, а також будівлі та споруди, необхідні для функціонування аграрного сектору. Характер використання землі в аграрній сфері залежить від того, до якої категорії угідь вона належить. Тут під угіддями розуміють ділянки, які планомірно та систематично використовуються для певних виробничих, культурно-побутових та інших цілей, які мають характерні природні відмінності або набуті властивості.

Земельні угіддя поділяються на дві головні категорії: аграрні та інші. Аграрні угіддя охоплюють ділянки, які використовуються в сільському господарстві як основний засіб виробництва. До них належать орні землі, багаторічні насадження, залежі, луки та пасовища. Вони розрізняються за типами

вироснути рослин і методами обробки, що включають різноманітні агротехнічні заходи.

До угідь, які не використовуються для аграрного виробництва, належать:

1. ділянки під водою, дорогами, прогонами, будівлями, дворами, майданами тощо;
2. піщані території та інші землі, які не придатні для сільського господарства, такі як яри, ували, гряди, солончаки тощо.

Аграрні підприємства та організації є основними користувачами земельних ресурсів у країні, їм належить 81,3% усіх сільськогосподарських угідь. Вони зобов'язані ефективно використовувати землю, дбайливо ставитися до неї та покращувати її родючість.

Найінтенсивнішою категорією аграрних угідь є орні землі, що становлять 52,8% від загальної площі. Головна характеристика орних земель – систематичний посів на них різних сільськогосподарських культур, включаючи продовольчі, технічні, овочеві та кормові. До орних земель відносять усі розорані та новоосвоєні ділянки. На вирощування культур на орній землі витрачаються праця, насіння, добрива, нафтопродукти тощо. Ці витрати мають бути виправдані отриманою продукцією. Продуктивність одного гектара орної землі перевершує інші види аграрних угідь.

Отже, важливо максимально ефективно використовувати цю землю, не допускаючи зменшення її площі, а за можливості — розширювати. Багаторічні насадження, такі як сади, ягідники, виноградники, розсадники, тутовники, цитрусові, чайні та інші плантації, є особливо цінними угіддями.

Поклади — це земельні ділянки, які раніше використовувалися як орна земля, але протягом більше року не засівалися аграрними культурами. Залежі є тимчасовим типом угідь. Площі залежей, придатні для аграрних культур, слід поступово переводити в орні землі, а непридатні використовувати для інших цілей, наприклад, як сінокоси або пасовища.

Сінокоси та пасовища відіграють важливу роль як природна кормова база для тваринництва. Ці ділянки вкриті трав'яною рослинністю, призначені для збору сіна або випасу худоби. В структурі угідь вони займають близько 40%. Сінокоси та пасовища поділяються на затоплювані, сухоземні та заболочені, а також класифікуються за станом — чисті, вкриті кущами та деревним поростом, горбисті, поліпшені тощо.

Структура аграрних угідь представляє собою відсоткове співвідношення окремих видів угідь у їх загальній площі. Вона залежить від зональних особливостей і має значні відмінності за економічними районами. Значною мірою структура аграрних угідь також залежить від спеціалізації господарств. Земля належить до невідтворюваних засобів виробництва в аграрній сфері. Економічна ефективність використання землі на сільському господарстві характеризується системою натуральних та вартісних показників. Основними серед них є: урожайність аграрних культур, центнерів на гектар, вартість валової продукції, валового та чистого доходу, прибутку на 1 га, у гривнях, окупність вкладень у земельні ресурси на кожні 100 грн. матеріальних витрат та рентабельність виробництва продукції у процентах.

Як додаткові показники ефективності використання землі можуть бути використані ступінь залучення землі у сільськогосподарське виробництво аграрних угідь (орна земля, сінокоси, пасовища) у відсотках. Показник ступеня використання аграрних угідь (удільна вага орної землі від загальної площі аграрних угідь) у процентах. Ступінь використання орної землі ( $\text{посівна площа} / \text{площа орної землі} * 100$ ). Показник ефективного використання землі виражається у відносних величинах інтенсивності ( $\text{щільність худоби} / \text{площа аграрних угідь} * 100$ ), (виробництво продукції на 100 га).

При аналізі ефективності використання землі слід виходити з наступних положень:

по-перше це конкретні показники ефективності відрізняються, якщо земля використовується у різних галузях та сферах виробництва.

По-друге ефективність використання землі визначається з урахуванням всебічної оцінки наслідків соціально-економічної діяльності, включаючи як безпосередні результати виробництва, так і супутні екологічні фактори.

Переважаючі земель агтарного призначення, їх особливе місце та провідна роль у забезпеченні населення продовольством та переробною промисловістю – сировиною, визначають необхідність їх раціонального використання. На сучасному етапі розвитку агтарного виробництва, коли сільськогосподарські угіддя та інші ресурси стали приватною власністю, з'явилася потреба в перегляді концепції встановлення нормативів. Тепер суспільству важливо контролювати не лише напрямки, але й ступінь ефективності використання агтарних угідь.

Такий перегляд вимагає розробки нових методів та підходів до оцінки земельних ресурсів, які враховували б як економічні, так і екологічні аспекти. Зростаюча увага до сталого розвитку земельних ресурсів вимагає збалансованого підходу, який поєднує потреби виробництва та збереження природних багатств. Це може включати введення обмежень на інтенсивність використання землі, стимулювання впровадження інноваційних технологій та методів обробки, що зменшують знос ґрунту і покращують його родючість.

Вирішення завдань щодо поліпшення використання землі пов'язане з впровадженням та освоєнням раціональної системи землеробства. Це комплекс агротехнічних, меліоративних та організаційно-економічних заходів, спрямованих на раціональне використання землі, збереження, відновлення та підвищення її родючості. Раціональне землеробство передбачає не лише оптимальне використання ресурсів і максимізацію врожаїв, але й захист ґрунту від ерозії, засолення та інших деградаційних процесів. Важливим елементом такої системи є ротація культур, застосування органічних добрив і зменшення використання хімічних засобів захисту рослин, що сприяє підтримці природного балансу в ґрунті. Додатково, варто впроваджувати сучасні технології та інновації в галузі землеробства, які можуть значно підвищити ефективність та стійкість агтарних систем.

## **РОЗДІЛ 2. ЕКОНОМІЧНИЙ АНАЛІЗ ТА ЕФЕКТИВНІСТЬ**

### **ВИКОРИСТАННЯ РЕСУРСІВ БДСС**

#### **2.1 Економічно-фінансова та організаційна характеристика Білоцерківської дослідно-селекційної станції**

Білоцерківська дослідно-селекційна станція, розташована в Київській області та належить Інституту біоенергетичних культур і цукрових буряків Національної академії аграрних наук України, зосереджена на розробці та впровадженні нових сортів агрокультур. Станція забезпечує наукову діяльність з метою збільшення врожайності та адаптації культур до екологічних викликів, активно співпрацюючи з іншими дослідницькими центрами для досягнення прогресу в аграрній науці та біоенергетиці.

Повна назва: Білоцерківська дослідно-селекційна станція Інституту біоенергетичних культур і цукрових буряків НААН [7].

Скорочена назва: БЦДСС ІБКЦБ НААН [7].

Місцезнаходження: вулиця Центральна 1, село Мала Вільшанка, Білоцерківський район, Київська область, 09175. Організаційно-правова форма: державне підприємство. [7]

Нормативно-правові акти, якими керується: Конституція України; Закон України "Про наукову і науково-технічну діяльність"; Закон України "Про особливості правового режиму діяльності Національної академії наук України, національних галузевих академій наук та статусу їх майнового комплексу"; Цивільний кодекс, Господарський кодекс та Податковий кодекс України; Інші закони України [15].

Основні напрями діяльності Білоцерківської дослідно-селекційної станції включають розробку та комерціалізацію високопродуктивних сортів озимої пшениці, цукрових буряків, біоенергетичних та ярих культур. Станція також працює над створенням селекційних матеріалів, стійких до екологічних викликів та придатних для виробництва біопалива [7]. Вона розробляє інтенсивні технології для сталого виробництва зернових, бобових і олійних культур, а також займається

дослідженнями для підвищення техніко-економічного рівня виробництва основних агрокультур.

Білоцерківська дослідно-селекційна станція надає науково-методичну підтримку аграрним господарствам у вирощуванні озимої пшениці, цукрових буряків, ярих та біоенергетичних культур. Станція активно співпрацює з науковими інститутами, забезпечуючи проведення досліджень, тестування продукції та розповсюдження новітніх наукових розробок. Вона також ефективно демонструє управління власним господарством як приклад успішного впровадження інновацій і наукових досягнень.

Окрім цього, станція веде активну економічну діяльність, яка включає планування і реалізацію фінансово-господарських операцій відповідно до законодавства України та стандартів Національної академії аграрних наук. Вона також займається оптимізацією використання фінансових, матеріальних та трудових ресурсів для досягнення стратегічних цілей, розвиває інвестиційні проекти для модернізації інфраструктури, а також забезпечує потреби у виробництві через закупівлі і облік сировини і матеріалів. Ці аспекти економічної діяльності доповнюють ключові напрямки роботи станції і сприяють досягненню її стратегічних цілей у сфері наукових досліджень і селекції. Ефективна організація роботи та сучасний підхід до ведення господарства роблять значний вклад у розвиток аграрного сектору [7].

Керівництво Білоцерківської дослідно-селекційної станції під проводом директора Миколи Володимировича Бузинного здійснює управління на основі прозорості та високого професіоналізму. Станція має добре структуровані відділи, кожен з яких відповідає за певний аспект діяльності. За останні три роки підприємство показало стабільний розвиток, що відображається у збільшенні площ сільськогосподарських угідь, рості капіталу, чисельності персоналу та покращенні фінансових показників. Станція має добре структуровані відділи, кожен з яких відповідає за певний аспект діяльності. За останні три роки підприємство показало стабільний розвиток, що відображається у збільшенні якості сільськогосподарських угідь.

Таблиця 2.1 - Основні показники ДСС «Білоцерківська» за 2021 – 2023 рр.

| Показники                                       | Роки   |       |       |
|-------------------------------------------------|--------|-------|-------|
|                                                 | 2021   | 2022  | 2023  |
| Площа сільськогосподарських угідь, га           | 3192   | 3192  | 3192  |
| Площа ріллі, га                                 | 3090   | 3090  | 3090  |
| Аванс капітал, тис. грн                         | 50548  | 57253 | 59623 |
| Власний капітал, тис. грн                       | 46630  | 47682 | 49623 |
| Середньооблікова чисельність працівників, осіб  | 130    | 130   | 135   |
| Чистий дохід від реалізації продукції, тис. грн | 105934 | 76358 | 84724 |
| Валовий прибуток, тис. грн                      | 13675  | 18453 | 21143 |

*Джерело: розраховано і побудовано автором за даними [7]*

Білоцерківська дослідно-селекційна станція впродовж 2021-2023 років демонструє стабільність у землекористуванні та зростання в основних економічних показниках. Площа сільськогосподарських угідь і ріллі залишалася незмінною, становлячи 3192 та 3090 гектарів відповідно.

Протягом цього періоду відбулося збільшення авансованого та власного капіталу, що свідчить про зміцнення фінансової бази станції. Зокрема, авансований капітал зріс на майже 18%, а власний капітал — на 6.4%. Чисельність працівників зросла, що може вказувати на розширення операцій. Незважаючи на коливання чистого доходу, загальний прибуток показав зростання, що підкреслює ефективність ведення господарства.[5] Розмір підприємства БДСС підкреслює його продуктивні можливості та масштаби діяльності, де концентрація ресурсів сприяє його класифікації як малого за розміром. За останні роки спостерігається стабільне зростання ключових економічних показників, включаючи збільшення

авансованого і власного капіталу, що свідчить про ефективність управління та здатність приваблювати інвестиції для розвитку. При цьому зменшення чисельності працівників може бути пов'язане з оптимізацією виробничих процесів. Наведені дані також свідчать про збільшення чистого доходу та валового прибутку підприємства [6]. Це вказує на успішну комерційну стратегію та ефективне використання виробничих ресурсів. Наступним кроком у розвитку буде визначення виробничого напрямку підприємства, а для цього проведемо аналіз структури його товарної продукції за останній рік.

Проаналізувавши структуру товарної продукції БДСС, можна відзначити, що основний акцент робиться на вирощування озимої пшениці, яка складає значну частину загального обсягу виробництва. Протягом останнього року було зафіксовано зростання урожайності цієї культури, що стало можливим завдяки впровадженню сучасних агротехнологій та оптимальному використанню ресурсів. Крім озимої пшениці, підприємство також активно займається вирощуванням інших зернових та технічних культур, що дозволяє диверсифікувати джерела доходу та знизити ризики, пов'язані з можливими коливаннями цін на ринку. Таким чином, багатогранність виробничої структури сприяє стійкості та стабільності економічного розвитку підприємства. Крім того, впровадження новітніх методів селекції на Білоцерківській дослідно-селекційній станції дозволило покращити якість вирощуваних культур, що позитивно вплинуло на їх конкурентоспроможність на внутрішньому та зовнішньому ринках. Завдяки ефективному використанню наукових досягнень та інноваційних підходів у сільському господарстві, підприємство змогло не лише підвищити врожайність, але й забезпечити стабільний ріст прибутковості, що є важливим показником його успішної діяльності.

Найбільшу питому вагу у структурі товарної продукції займає вирощування зернових та зернобобових, вирощування соняшника, сої та цукрових буряків. Тому виробничий напрям ДСС «Білоцерківська» є зерново-соняшниково - соє - цукрово - бурячним. Враховуючи, що підприємство має 6 товарних галузей, для визначення

рівня спеціалізації з врахуванням частки всіх товарних галузей потрібно розрахувати коефіцієнт зосередження, використовуючи формулу:

$$K3 = 100 / 31,86 * (2*1-1) + 23,49 * (2*2-1) + 18,33 * (2*3-1) + 12,65 * (2*4-1) + 12,27 * (6*1-1) + 0,46 * (6*1-1) = 0,317 \quad (2.1)$$

Таблиця 2.2 - Аналіз структури товарної продукції за 2023 рік

| Показники                    | Грошова виручка,<br>тис грн | Питома вага<br>галузі у<br>загальному<br>підсумку, % | Ранжований ряд<br>галузей |
|------------------------------|-----------------------------|------------------------------------------------------|---------------------------|
| Зернові і зерноб, в<br>т.ч   | 21 137                      | 31,86%                                               | 1                         |
| Пшениця озима                | 19647                       |                                                      |                           |
| Гречка                       | 845                         |                                                      |                           |
| Ячмінь ярий                  | 79                          |                                                      |                           |
| зернобобові                  | 269                         |                                                      |                           |
| Кукурудза на<br>зерно        | 8141                        | 12,27%                                               | 5                         |
| Соняшник                     | 16247                       | 24,49%                                               | 2                         |
| Соя                          | 12161                       | 18,33%                                               | 3                         |
| Цукрові буряки<br>(фабричні) | 8389                        | 12,65%                                               | 4                         |
| Овець та кіз                 | 302                         | 0,46%                                                | 6                         |
| Всього                       | 66377                       | 100%                                                 |                           |

*Джерело: розраховано і побудовано автором за допомогою [7]*

Прийнято вважати, що підприємство є багатогалузевим, коли цей коефіцієнт не перевищує 0,20, зі слабким рівнем спеціалізації - 0,21-0,30, із середнім 0,31-0,40, з вищим за середній - 0,41-0,50, високим - 0,51-0,60 і з глибоким - понад 0,60. Отже, розрахувавши коефіцієнт зосередження було виявлено, що підприємство має

середній рівень зосередження галузей. Тепер ми можемо проаналізувати показники майнового стану ДСС «Білоцерківська» та порівняти їх в динаміці. Це дасть змогу визначити інтенсивність рівня використання ресурсів даного підприємства [2].

Таблиця 2.3 - Майновий стан за 2021-2023 рр.

| Показники                                               | Роки  |       |       | Відхилення<br>2021 від<br>2023 в % | Відхилення<br>2023 від<br>2021 в % |
|---------------------------------------------------------|-------|-------|-------|------------------------------------|------------------------------------|
|                                                         | 2021  | 2022  | 2023  |                                    |                                    |
| Авансований капітал на 1 га с.г угідь, тис грн.га       | 15.83 | 17.94 | 18.21 | -13.07                             | 15.03                              |
| Вартість основних засобів на 1 га с.г угідь, тис грн.га | 3.49  | 4.25  | 4.54  | -23.13                             | 30.09%                             |
| Оборотний капітал на 1 га с.г угідь, тис грн.га         | 6.12  | 7.45  | 8.1   | -24.44                             | 32.35                              |
| Матеріальні витрати на 1 га с.г угідь, тис грн.га       | 6.84  | 9.19  | 10.2  | -32.94                             | 49.12                              |
| Витрати на оплату праці на 1 га с.г угідь, тис грн.га   | 2.39  | 3.37  | 4.29  | -44.29                             | 79.50                              |
| Трудозабезпеченість підприємства на 100 га с.г.угідь    | 5.23  | 5.01  | 5.02  | 4.18                               | -4.02                              |

*Джерело: розраховано і побудовано автором за допомогою [7]*

Таблиця відображає динаміку ключових фінансових показників Білоцерківської дослідно-селекційної станції за період 2021-2023 роки. Ці показники включають витрати на авансований капітал, вартість основних засобів, оборотний капітал, матеріальні витрати, витрати на оплату праці, та трудозабезпеченість на 100 гектарів сільськогосподарських угідь. За вказаний період спостерігається зростання більшості економічних показників, що вказує на інтенсифікацію виробництва та збільшення концентрації ресурсів на одиницю площі. Визначені показники є критично важливими, адже економічний потенціал підприємства тісно пов'язаний з ефективністю використання ресурсів на одиницю землі. З огляду на дані, Білоцерківська дослідно-селекційна станція у 2023 році,

порівняно з попередніми роками, демонструє зростання ключових показників, що свідчить про підвищену інтенсивність виробництва. Це вказує на позитивні зміни в економічній діяльності станції, підтверджуючи її здатність адаптуватися та ефективно розвиватися у складних умовах.

Далі, для якісної характеристики економічного стану підприємства проведемо аналіз витрат на основне виробництво підприємства та статті формування прибутку ДСС «Білоцерківська» на основі даних із форми № 50-сг «Основні виробничі показники роботи с/г підприємств» та форми №2 «Звіт про фінансові результати». Отримані результати проаналізуємо.

Таблиця 2.4 - Аналіз витрат за 2023 рік

| Елементи витрат                                  | Витрати на виробництво продукції рослинництва тис. грн | Питома вага, % | Витрати на виробництво продукції рослинництва тис. грн | Питома вага, % |
|--------------------------------------------------|--------------------------------------------------------|----------------|--------------------------------------------------------|----------------|
| Прямі витрати на оплату праці                    | 18,448                                                 | 16.75          | -                                                      | -              |
| Прямі матеріальні витрати з них                  | 46,937                                                 | 42.61          | -                                                      | -              |
| Насіння та посадковий матеріал                   | 4,927                                                  | 4.47           | -                                                      | -              |
| Мін добрива                                      | 7,248                                                  | 6.58           | -                                                      | -              |
| Нафтопродукти                                    | 11,185                                                 | 10.16          | -                                                      | -              |
| Оплата послуг і роб.стороніх орг                 | 17,733                                                 | 16.10          | -                                                      | -              |
| Інші прямі витрати та загально-виробничі витрати | 1,136                                                  | 1.03           | -                                                      | -              |
| Армотизація необоротних активів                  | 2,328                                                  | 2.11           | -                                                      | -              |
| Корми                                            |                                                        |                | 200                                                    | 100            |
| Всього                                           | 109 942                                                | 100            | 200                                                    | 100            |

Джерело: розраховано і побудовано автором за допомогою [7]

В таблиці представлені дані про витрати на виробництво продукції рослинництва за 2023 рік. Загальна сума витрат складає 109,942 тисяч гривень. Основну частину цих витрат складають прямі матеріальні витрати, які становлять 42.61% від загальної суми, що свідчить про значний вплив цієї статті на загальну структуру витрат підприємства. Наступною значною категорією є оплата послуг і робіт сторонніх організацій, яка складає 16.10% від загальних витрат, показуючи залежність підприємства від зовнішніх виконавців робіт. Витрати на оплату праці також займають істотну частку (16.75%), що підкреслює важливість трудових ресурсів у загальному виробництві.

Нафтопродукти та мінеральні добрива разом формують більш ніж 16% витрат, відображаючи значення цих компонентів у аграрному виробництві. Інші витрати, такі як амортизація та загальновиробничі витрати, мають відносно меншу частку, але їх вплив на фінансовий стан також важливий для довгострокової стабільності підприємства. Виробництво продукції тваринництва, не має витрат крім на корми, на які було витрачено 200 тисяч гривень, що складає 100% від загальної суми витрат цієї категорії. Це може свідчити про обмеженість або специфічний фокус діяльності станції у цьому напрямку. Значний обсяг витрат на корми в тваринництві свідчить про високу залежність цього напрямку від якості та доступності кормових ресурсів, що може впливати на загальну рентабельність цієї сфери. З огляду на це, підприємство може розглядати стратегії зі зменшення витрат, наприклад, шляхом інтеграції виробництва кормів або використання альтернативних, менш коштовних кормів. Також важливим аспектом є пошук можливостей для покращення продуктивності тварин шляхом вдосконалення умов утримання та збалансованого харчування. З метою забезпечення сталого розвитку підприємства, важливо також враховувати потенційні ризики, пов'язані зі змінами у вартості кормів та регуляторних умовах ринку, плануючи фінансову стратегію та інвестиції в цьому напрямку.

Далі проведемо аналіз формування прибутку та його стадій для того, щоб зрозуміти чи збільшення с/в продукції рослинництва і зменшення тваринництва спричинили позитивний чи негативний вплив на прибуток підприємства [3].

Таблиця 2.5 - Формування прибутку підприємства в тисяча гривень

| Стаття                                                         | Звітний<br>період<br>2023 | Попередній<br>період<br>2022 | Збільшення або<br>зменшення по<br>періодам(+,-) |
|----------------------------------------------------------------|---------------------------|------------------------------|-------------------------------------------------|
| Чистий дохід від<br>реалізації продукції                       | 84724                     | 76358                        | 8366                                            |
| Собівартість реалізованої<br>продукції                         | 63581                     | 57905                        | 5676                                            |
| Валовий прибуток                                               | 21143                     | 18453                        | 2690                                            |
| Інші операційні доходи                                         | 1018                      | 825                          | 193                                             |
| Адміністративні витрати                                        | 5526                      | 5635                         | -109                                            |
| Витрати на збут                                                | 2326                      | 2035                         | 291                                             |
| Інші операційні витрати                                        | 12496                     | 10242                        | 2254                                            |
| Фінансовий результат від<br>операційної діяльності<br>прибуток | 1813                      | 1366                         | 447                                             |
| Інші фінансові доходи                                          | 877                       | 9                            | 868                                             |
| Інші доходи                                                    | 164                       | 12                           | 152                                             |
| Фінансові витрати                                              | 1047                      | 95                           | 952                                             |
| Інші витрати                                                   | 25                        | 92                           | -67                                             |
| Фінансовий результат до<br>оподаткування:<br>прибуток          | 1782                      | 1200                         | 582                                             |
| Чистий фінансовий<br>результат:<br>прибуток                    | 1782                      | 1200                         | 582                                             |

*Джерело: розраховано і побудовано автором за допомогою [7]*

Чистий дохід від реалізації продукції зріс на 8366 тис. грн., що свідчить про збільшення обсягу продажів або підвищення цін на продукцію. Це позитивний

індикатор для компанії, адже основні доходи зростають. Собівартість реалізованої продукції також зросла на 5676 тис. грн. Це може бути пов'язано з зростанням цін на сировину або збільшенням виробничих обсягів. Важливо співставляти це з ростом доходів, щоб оцінити ефективність виробництва.

Валовий прибуток збільшився на 2690 тис. грн. Це результат перевищення зростання доходів над зростанням собівартості, що є позитивним знаком. Інші операційні доходи і витрати збільшились, що може бути пов'язано з розширенням операційної діяльності або нерегулярними операціями. Важливо контролювати ці витрати, адже вони можуть істотно впливати на результати діяльності. Фінансовий результат від операційної діяльності зріс, що свідчить про ефективне управління та позитивну динаміку в операційній діяльності. Інші фінансові доходи та витрати збільшились. Значне збільшення фінансових доходів (на 868 тис. грн.) може бути результатом інвестиційної активності або змін відсоткових ставок. Високі фінансові витрати також вказують на збільшення вартості фінансування або кредитних зобов'язань. Фінансовий результат до оподаткування зріс, що є показником загальної ефективності компанії перед сплатою податків.

- Збільшення доходів від основної діяльності та зростання валового прибутку свідчать про ефективність продажів і виробництва. Значне зростання інших фінансових доходів може вказувати на успішні інвестиційні рішення.

- Високий ріст собівартості та операційних витрат потребує перегляду стратегій управління витратами та оптимізації виробничих процесів. Важливо також звернути увагу на управління фінансовими витратами, щоб мінімізувати негативний вплив на чистий прибуток.

Рекомендації:

- Оптимізація витрат: Перегляд і оптимізація витрат на сировину та адміністративні витрати для підвищення маржинальності.

- Фінансове планування: Покращення стратегій фінансування і інвестування для зменшення витрат і збільшення доходів.

- Моніторинг ринку: Постійний аналіз ринкових умов та цін на сировину для більш гнучкого реагування на зміни.

- Розширення продуктової лінії: Розробка та впровадження нових продуктів може допомогти збільшити доходи та ринкову частку

Загалом, звіт про фінансовий результат свідчить про позитивні тенденції в діяльності компанії. Зростання доходів, валового прибутку та фінансового результату до оподаткування вказують на ефективне управління та сприятливу динаміку розвитку. Важливо й надалі контролювати собівартість продукції та інші операційні витрати, щоб зберегти рентабельність бізнесу. Також слід звернути увагу на високі фінансові витрати та проаналізувати їх причини, щоб оптимізувати структуру фінансування.

Після дослідження таких показників як прибуток та витрати, можна визначити економічні показники ефективності, тобто таке співвідношення між ресурсами і результатами виробництва, за якого отримують вартісні показники ефективності виробництва. Рентабельність є таким показником - він показує платоспроможність та рівень прибутковості підприємства. Розрахунок рентабельності підприємства та факторний аналіз рентабельності має важливе значення як для внутрішніх так і для зовнішніх користувачів. Основні показники рентабельності ДСС «Білоцерківська» розраховані на основі даних балансу і звіту про фінансові результати подані в таблиці. Після проведення комплексного факторного аналізу рентабельності, у роботі розглядається вплив кожного окремого ресурсу на загальну прибутковість підприємства. Це дозволяє не лише виявити слабкі сторони в управлінні ресурсами, але й ідентифікувати потенційні можливості для підвищення ефективності. На основі цього аналізу можливо також розробити цільові стратегії, які б дозволили оптимізувати використання ресурсів та підвищити загальну прибутковість. Зокрема, стратегічне планування може включати інвестиції в автоматизацію процесів, покращення якості продукції, а також розширення ринків збуту. Також може бути корисним проведення тренінгів для підвищення кваліфікації персоналу, що сприятиме ефективнішому використанню матеріальних та людських ресурсів. Крім того, залучення зовнішніх

консультантів може допомогти у виявленні неочевидних резервів ефективності, які згодом можуть бути мобілізовані для досягнення стратегічних цілей підприємства. Такий підхід не лише забезпечить більш глибоке розуміння внутрішніх процесів, але й сприятиме стійкому розвитку та адаптації до змінних умов ринку.

Таблиця 2.6 - Показники рентабельності ДСС «Білоцерківська» за 2021-2023рр.

| Показники, %                     | Формування розрахунку                    | Роки  |       |       |
|----------------------------------|------------------------------------------|-------|-------|-------|
|                                  |                                          | 2021  | 2022  | 2023  |
| Рентабельність продажу           | $\text{ЧП} \backslash \text{ЧД} * 100$   | 7,09  | 2,36  | 5,17  |
| Рентабельність власного капіталу | $\text{ЧП} \backslash \text{ВК} * 100$   | 2,88  | 2,20  | 2,35  |
| Рентабельність активів           | $\text{ЧП} \backslash \text{А} * 100$    | 5,37  | 1,74  | 1,78  |
| Рентабельність виробничих фондів | $\text{ЧП} \backslash \text{ОЗіЗ} * 100$ | 20,93 | 4,80  | 19,91 |
| Рентабельність виробництва       | $\text{Вп} \backslash \text{Вв} * 100$   | 30,39 | 53,10 | 30,19 |

*Джерело: Розраховано та побудовано автором*

Немає єдиного стандарту для цього показника, оскільки значення рентабельності продажів можуть сильно варіюватися залежно від галузі, масштабів виробництва і рівня технологій. Тому більш цілеспрямованим буде аналізувати динаміку змін цього показника. Аналіз показників рентабельності підприємства ДСС "Білоцерківська" за період з 2021 по 2023 рік дозволяє виявити зміни в ефективності використання ресурсів підприємства, його прибутковості та спроможності генерувати дохід. Використовуючи формули вказані у стовпці

"Формування розрахунку", ми можемо проаналізувати динаміку показників за три роки.

Далі для оцінки економічного стану підприємства ми можемо провести аналіз ліквідності підприємства здійснюється шляхом розрахунку показників, які розраховані і подані у таблиці. Ці показники включають оборотність активів, коефіцієнт поточної та швидкої ліквідності, що дає змогу оцінити здатність підприємства покривати свої короткострокові зобов'язання.

Таблиця 2.7 - Показники ліквідності ДСС «Білоцерківська»

| Показники                         | Формула розрахунку                                  | Роки |      |      |
|-----------------------------------|-----------------------------------------------------|------|------|------|
|                                   |                                                     | 2021 | 2022 | 2023 |
| Коефіцієнт абсолютної ліквідності | $\Phi 1(p.1165, \backslash \text{Ряд} 1695)$        | 0.03 | 0.06 | 0.02 |
| Коефіцієнт швидкості ліквідності  | $\text{Ряд} 1195 - 1100 \backslash \text{ряд} 1695$ | 0.37 | 0.16 | 0.08 |
| Коефіцієнт загальної ліквідності  | $\text{Ряд} 1195 \backslash \text{Ряд} 1695$        | 1.89 | 3.52 | 2.00 |

*Джерело: розраховано і побудовано автором за допомогою [7]*

Отже, після аналізу фінансово-економічної характеристики ДСС "Білоцерківська" можна зробити наступні висновки: Підприємство спеціалізується у виробництві зернових та зернобобових культур (приблизно 40%), соняшника (22,97%), сої (18,98%) та цукрових буряків (12,62%). Інші галузі є додатковими. Зауважується невелике зосередження галузей у підприємства.

Підприємство має перспективи у своїй діяльності, але в останні два роки (2022 та 2023) ефективність роботи зменшилася через великі витрати на виробництво. Спостерігається спад ефективності та рентабельності у основній діяльності підприємства. Для досягнення великомасштабного виробництва

сільськогосподарської продукції, підприємству потрібно знизити витрати шляхом зростання продуктивності праці.

## 2.2 Аналіз складу і руху трудових ресурсів БДСС

У цьому розділі я спробую провести аналіз складу та руху трудових ресурсів, визначу їх вплив на динаміку основних економічних показників підприємства. Для початку нам необхідно проаналізувати такі якісні та кількісні характеристики персоналу (БДСС) як рівень кваліфікації співробітників та рівень продуктивності персоналу.

Таблиця. 2.8 - Аналіз забезпеченості персоналом підприємства

| Показник                     | 2021 рік |       | 2022 рік |       | 2023 рік |       | Відхилення +,-<br>звітнього 2023<br>року, від |              |
|------------------------------|----------|-------|----------|-------|----------|-------|-----------------------------------------------|--------------|
|                              | чол      | %     | чол      | %     | чол      | %     | 2021<br>року                                  | 2022<br>року |
| Середня<br>чисельність річна | 155      | 100%  | 147      | 100%  | 135      | 100%  | 87,10<br>%                                    | 91,84<br>%   |
| З них:                       | 133      | 85,81 | 127      | 86,39 | 111      | 82,22 | -6                                            | -13          |
| в рослинництві               | 130      | 83,87 | 124      | 84,35 | 108      | 80,00 | -22                                           | -16          |
| в тваринництві               | 3        | 1,94  | 3        | 2,04  | 3        | 2,22  | 0                                             | 0            |

*Джерело: розраховано і побудовано автором за допомогою [7]*

Середня чисельність працівників за рік зменшилася з 155 чоловік у 2021 році до 135 чоловік у 2023 році. Це показує загальне зменшення кількості персоналу на 13% від 2021 року та на 8.16% від 2022 року. Чисельність у рослинництві також становить основну частину працівників підприємства. Зменшилася з 130 чоловік у 2021 до 108 у 2023, що становить зниження на 16.92% від 2021 року та на 12.9% від 2022 року. Відсоткове співвідношення працівників у рослинництві до загальної чисельності зменшилося з 83.87% у 2021 до 80.00% у 2023 році. Чисельність у тваринництві залишилася стабільною протягом усіх трьох років

(3 чоловіки). Відсоток від загальної чисельності трохи зріс з 1.94% у 2021 до 2.22% у 2023.

Загальне зниження чисельності персоналу може свідчити про реструктуризацію, автоматизацію процесів, зменшення обсягів діяльності або підвищення продуктивності праці. Пропорційне зниження чисельності у рослинництві відзначається більш виразно порівняно з іншими напрямками. Це може вказувати на зміни в бізнес-стратегії або зовнішні впливи, такі як зміна ринкових умов або урожайності. Стабільність у вариництві підкреслює, що цей напрямок діяльності не зазнав змін і можливо, що його роль або важливість для підприємства залишається незмінною. Розглянемо докладніше склад категорії спеціалістів БДСС.

Таблиця 2.9 - Склад спеціалістів БДСС за 2021 – 2023 роки

| Показник     | 2021 рік |       | 2022 рік |       | 2023 рік |       | Відхилення +,-<br>звітнього 2023<br>року від |             |
|--------------|----------|-------|----------|-------|----------|-------|----------------------------------------------|-------------|
|              | чол      | %     | чол      | %     | чол      | %     | 2021<br>рік                                  | 2022<br>рік |
| Спеціалісти: | 14       | 100   | 13       | 100   | 11       | 100   | 3                                            | 2           |
| інженера     | 5        | 35,71 | 5        | 38,46 | 4        | 36,36 | 1                                            | 1           |
| технологи    | 3        | 21,43 | 3        | 23,08 | 3        | 27,27 | 0                                            | 0           |
| лаборанти    | 6        | 42,86 | 5        | 38,46 | 4        | 36,36 | 2                                            | 1           |

*Джерело: побудовано автором*

Аналіз спеціалізації дає інформацію про склад спеціалістів, дозволяє керівництву БДСС оцінювати наявні компетенції та спеціалізації, а також планувати потреби в навчанні та розвитку персоналу. Розуміння змін у чисельності спеціалістів допомагає адаптувати стратегічні та оперативні плани, забезпечуючи, що в достатній кількості є необхідні спеціалісти для реалізації дослідницьких та селекційних проектів. Додатково в дослідженні представлено детальний аналіз структури спеціалістів на Білоцерківській дослідно-селекційній станції, з акцентом

на визначення змін у чисельності та категоріях спеціалістів протягом останніх років. Аналізуючи віковий склад працівників компанії БДСС, можна відзначити, що більшість співробітників знаходиться у віковій групі від 30 до 50 років, що свідчить про наявність досвідчених та кваліфікованих кадрів.

Збір цих даних дозволяє керівництву станції аналізувати динаміку розвитку та потреби в кадрах, сприяючи більш точному плануванню ресурсів для майбутніх проектів. Це, в свою чергу, сприяє підвищенню загальної ефективності роботи станції та оптимізації внутрішніх процесів. Аналіз складу спеціалістів може вказувати на тренди та зміни у структурі команди, що впливає на продуктивність та ефективність дослідно-селекційної роботи [19]. Інформація про зменшення або зростання певних категорій спеціалістів може вказувати на потенційні вузькі місця у дослідницьких процесах. У БДСС, що розглядається мною, всі співробітники мають вищу професійну освіту, а деякі стабільно підвищують рівень кваліфікації на різноманітних курсах. Не менш важливий середній вік співробітників компанії БДСС (оскільки всі співробітники мають вищу освіту, то їх вік у будь-якому випадку буде понад 21 рік). Згрупуємо дані про вік працівників компанії та відобразимо їх у таблиці:

Таблиця 2.10 - Склад трудових ресурсів БДСС за віком, в період.

| Вік                | 2021 рік |       | 2022 рік |       | 2023 рік |       |
|--------------------|----------|-------|----------|-------|----------|-------|
|                    | чол      | %     | чол      | %     | чол      | %     |
| Загальна кількість | 155      | 100%  | 147      | 100%  | 135      | 100%  |
| 19-25 років        | 0        | 0     | 0        | 0     | 0        | 0     |
| 26-30 років        | 17       | 10,97 | 15       | 10,20 | 15       | 11,11 |
| 31-40 років        | 40       | 25,81 | 40       | 27,21 | 39       | 28,89 |
| 41- 56 років       | 58       | 37,42 | 52       | 35,37 | 41       | 30,37 |
| 56 і старші        | 40       | 25,81 | 40       | 27,21 | 40       | 29,63 |

*Джерело: розраховно та побудовано автором*

Висока кваліфікація та досвідченість працівників є безперечною перевагою для підприємства, особливо в такій специфічній галузі, як аграрна наука та селекція. Працівники у віковій групі 41-56 років, як правило, володіють глибокими знаннями, накопиченими за роки роботи, і можуть ефективно застосовувати їх у різноманітних дослідницьких та виробничих процесах.

Далі на рисунках 2.1, 2.2 та 2.3 буде представлено докладну характеристику персоналу, включаючи вікову структуру, рівень кваліфікації та розподіл за спеціалізаціями.

Ці дані дозволять більш точно оцінити кадровий потенціал підприємства та визначити напрями для подальшого розвитку та оптимізації. З таблиці можемо бачити, що середній вік працівників 41-56 років це говорить про те, що всі співробітники мають значний досвід у галузі, і мають хороші професійні навичками у здійснюваній ними сфері діяльності. Це додає додаткової впевненості в стабільності та надійності виконання ними своїх робіт. Відобразимо характеристики персоналу, що сформувався, на рис. 2.1, 2.2 та 2.3

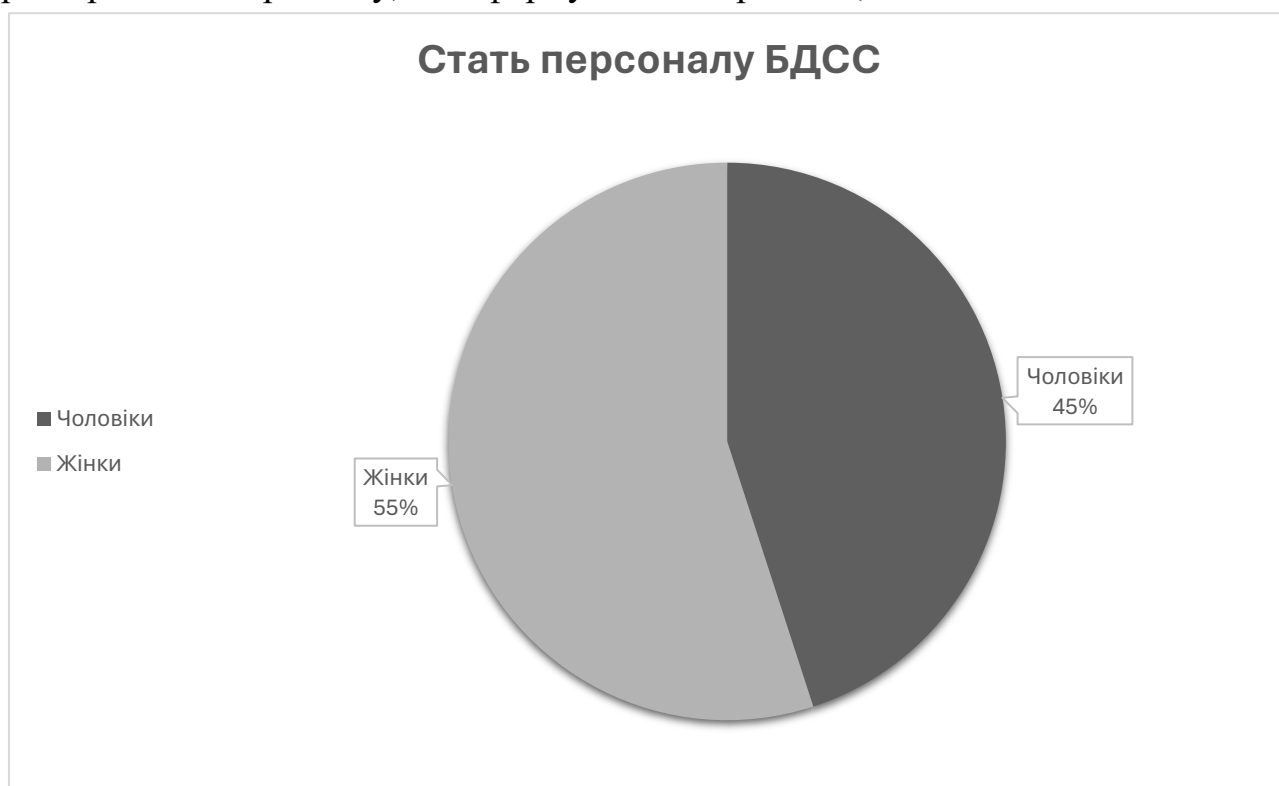


Рисунок 2.1 - Дані про стать БДСС в % від загальної кількості на 2023

*Джерело: розраховано та побудовано автором*

Виходить, що більшість співробітників досліджуваного підприємства – жінки. Це говорить про те, що всі дослідження перевіряються більше уважно та ретельно оскільки жінки відомі своєю педантичністю і відповідальним підходом до виконання завдань. Також, їх залученість до процесів може сприяти більш високій якості та точності проведених досліджень. Завдяки цьому, підприємство може досягати кращих результатів і забезпечувати високу надійність своїх послуг.



Рисунок. 2.2 - Професії, представлені в БДСС на 2023р

*Джерело: побудовано та розраховано автором*

Лаборанти становлять найбільшу частину спеціалістів (40%), що може свідчити про важливість лабораторних досліджень і експериментів у діяльності станції. Це також може вказувати на те, що підприємство зосереджене на науково-дослідній роботі та експериментальному розвитку. Лабораторні дослідження та експерименти займають центральне місце у науково-дослідницькій діяльності, особливо в секторах, які залежать від технологічних інновацій та розвитку нових продуктів.

Високий відсоток лаборантів серед персоналу зазвичай свідчить про інтенсивний фокус на наукові дослідження та розробки. Це не тільки стимулює інноваційність підприємства, але й забезпечує його конкурентоспроможність на ринку, де передові дослідження можуть визначати ринкові тренди та стандарти.

Окрім того, залучення кваліфікованих лаборантів та вкладання в лабораторні дослідження забезпечують глибше розуміння наукових викликів і потреб ринку, що дозволяє підприємству не лише адаптуватися до змінних умов ринкового середовища, але й активно формувати нові напрями у технічних дослідженнях та розробках.

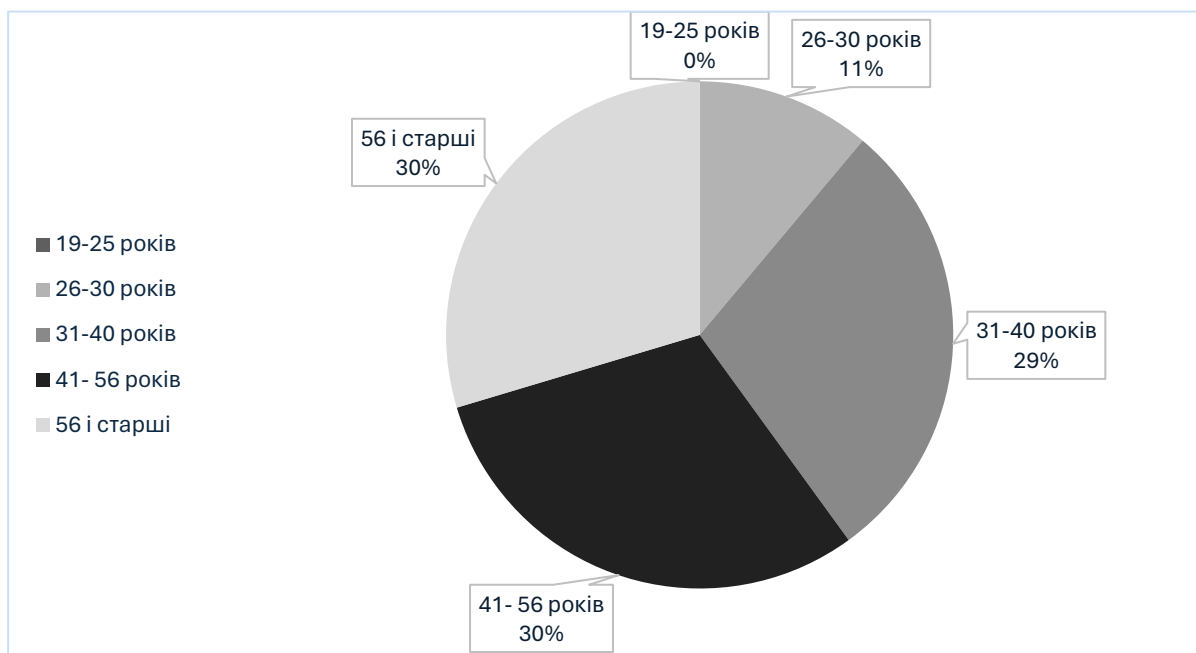


Рисунок 2.3 - Вік персоналу ранжований по категоріям

*Джерело: побудовано автором*

На підставі всіх перерахованих вище даних можна зробити висновок, що більшу частину співробітників компанії становлять жінки (55%) з віком від 41 до 56 років. Серед професій найбільше лаборантів, інженерів, які найбільш продуктивно проводять дослідження та допомагають керівництву.

### 2.3 Оцінка ефективності використання трудових ресурсів БДСС

Досліджуване підприємство успішно функціонує 131 рік. До послуг компанії вдаються самі великі підприємства України, а це означає те, що в компанії працюють виключно професіонали. На цьому підприємстві відсутня плинність кадрів, колектив дуже злагоджений та дружний, всіх об'єднує єдина місія та завдання компанії. По суті, однією з найбільш привабливих рис цієї компанії є саме дружній колектив, в якому немає часу на конфлікти і всі труднощі та проблеми прийнято вирішувати спільно. Розглянемо інформацію про плинність кадрів у таблиці 2.11. Виходячи з даних, наведених у таблиці, виходить, що най

підприємстві дуже низький рух робочої сили: прийнятий у 202 році лаборант, 5% прийнятих співробітників у 2021 році та всього кілька звільнених людина за цей час. Це просто відмінний показник, що говорить про тому, що керівник грамотно мотивує своїх співробітників та успішно створює великий і дружний колектив, захоплений одними і тими ж завданнями. За три роки (з 2021 по 2015) значення коефіцієнта зменшилось до 7%, що говорить про стабілізацію колективу. Крім того, дуже важливо відзначити те, що на момент 2023року кількість постійно працюючих у компанії співробітників становило 95%, хоча на момент 2021-2022років частка постійних працівників була значно нижчою (92 та 89% відповідно). Ці дані говорять про сталість кадрового складу БДСС, а це у свою чергу говорить про високу кваліфікацію співробітників та високий рівень продуктивності праці. Історія тривалої стабільності і високої кваліфікації співробітників на цьому підприємстві пояснюється не лише ефективним управлінням, але й впровадженням інноваційних підходів до процесу роботи та умов праці. Особлива увага приділяється корпоративній культурі, яка сприяє розвитку особистісних якостей та професійного зростання кожного співробітника.

Це дозволяє не тільки залучати таланти з усієї країни, але й утримувати їх, забезпечуючи компанії відданість та мотивацію на довгі роки. Виходячи з даних, наведених у таблиці, виходить, що най на підприємстві дуже низький рух робочої сили: прийнятий у 202 році лаборант, 5% прийнятих співробітників у 2021 році та всього кілька звільнених людина за цей час. Це просто відмінний показник, що говорить про тому, що керівник грамотно мотивує своїх співробітників та успішно створює великий і дружний колектив, захоплений одними і тими ж завданнями. За три роки (з 2021 по 2015) значення коефіцієнта зменшилось до 7%, що говорить про стабілізацію колективу. Крім того, дуже важливо відзначити те, що на момент 2023року кількість постійно працюючих у компанії співробітників становило 95%, хоча на момент 2021-2022років частка постійних працівників була значно нижчою (92 та 89% відповідно). Історія тривалої стабільності і високої кваліфікації співробітників на цьому підприємстві пояснюється не лише ефективним

управлінням, але й впровадженням інноваційних підходів до процесу роботи та умов праці.

Таблиця 2.11 - Прийом та звільнення працівників БДСС за 2021 – 2023 рр.

| Показники, за рік.чол                                  | 2021 рік | 2022 рік | 2023 рік | Абсолютне відхилення від звітнього 2023р |          |
|--------------------------------------------------------|----------|----------|----------|------------------------------------------|----------|
|                                                        | чол      | чол      | чол      | 2021 рік                                 | 2022 рік |
| Середня кількість                                      | 155      | 147      | 135      | -20                                      | -12      |
| Кількість прийнятих працівників за рік                 | 9        | 2        | 1        | -8                                       | -1       |
| Кількість звільнених працівників:                      | 3        | 8        | 12       | 9                                        | 4        |
| звільнені за власним бажанням                          | 2        | 1        | 8        | 6                                        | 7        |
| Загальна кількість прийнятих та звільнених працівників | 12       | 10       | 13       | 1                                        | 3        |
| Коеф по прийому робітників, в %                        | 5        | 15       | 7        | 2                                        | -8       |
| Коеф по звільненню робітників, в %                     | 5        | 10       | 5        | 0                                        | -5       |
| Коеф по текучості кадрів, в %                          | 5        | 10       | 8        | 3                                        | -2       |
| Коеф загального обороту робочої сили, в %              | 11       | 25       | 10       | -1                                       | -15      |
| Доля працівників попрацювавших більше року в %         | 92       | 89       | 95       | 3                                        | 6        |

Джерело: побудовано та розраховано автором

Тепер проаналізуємо фонд робочого часу та зведемо результати у наступній таблиці.

Таблиця 2.12 - Аналіз фонду робочого часу за 2021 – 2023 рр.

| Показники                                               | 2021 рік | 2022 рік | 2023 рік | Абсолютне відхилення<br>2023 року, від |          |
|---------------------------------------------------------|----------|----------|----------|----------------------------------------|----------|
|                                                         |          |          |          | 2021 рік                               | 2022 рік |
| Середня кількість працівників, чол                      | 155      | 147      | 135      | -20                                    | -12      |
| Кількість робочих днів на рік                           | 245      | 200      | 245      | 0                                      | 45       |
| Кількість працюючих годин в день                        | 8        | 8        | 8        | 0                                      | 0        |
| Середня кількість відпрацьованих днів одним працівником | 239      | 160      | 240      | 1                                      | 80       |
| Фонд робочого часу, людино годин                        | 113 925  | 235 200  | 264 600  | 150 675                                | 29 400   |

*Джерело: побудовано та розаховано автором*

Тепер розглянемо фонд оплати праці та відобразимо розрахунок показників у таблиці.

Таблиця 2.13 - Аналіз фонду оплати праці БДСС за 2021 – 2023 рр.

| Показники                                              | 2021 рік | 2022 рік | 2023 рік | Абсолютне відхилення<br>2023 року, від |          |
|--------------------------------------------------------|----------|----------|----------|----------------------------------------|----------|
|                                                        | чол      | чол      | чол      | 2021 рік                               | 2022 рік |
| Середня кількість працівників                          | 155      | 147      | 135      | -20                                    | -12      |
| ФЗП, тис.грн                                           | 26401    | 22927    | 22622    | -3779                                  | -305     |
| Середньомісячний ФЗП, тис.грн                          | 2200     | 1910     | 1885     | -315                                   | -25      |
| Середньмісячна оплата праці одного працівника, тис.грн | 14,19    | 12,99    | 13,96    | -0,23                                  | 0,97     |

*Джерело: розраховано та побудовано автором*

З таблиці видно, що при збільшенні середньооблікової чисельності на одного працівника у 2022 р., річний ФОП зменшився на 3474 тисяч гривень, а середньомісячний на 290 тисяч гривень. Середня ж оплата праці за три роки змінилася – цей факт може позитивно вплинути на стабільність колективу, та призвести до збільшення тих співробітників, які зацікавлені у підвищенні фінансової стабільності та задоволенні фізіологічних потреб. Якщо керівництво БДСС ще збільшить розмір заробітної плати, то співробітники не почнуть шукати інші місця роботи, заробітна плата на яких нижча, ніж у компанії. У зв'язку з підвищенням цін можна порекомендувати керівництву БДСС найближчим часом провести індексацію всіх заробітних плат на 10-20%, інакше на підприємстві може початися плинність кадрів, що позитивно позначиться на ефективності продуктивності та похитне імідж компанії в очах широкого загалу. Розрахуємо продуктивність праці – це середній обсяг продажів на одного працівника та відобразимо в таблиці.

Таблиця 2.14 - Продуктивність праці БДСС за 2021 – 2023 рр.

| Показники                               | 2021 рік | 2022 рік | 2023 рік | Абсолютне відхилення<br>2023 року, від |          |
|-----------------------------------------|----------|----------|----------|----------------------------------------|----------|
|                                         |          |          |          | 2021 рік                               | 2022 рік |
| Середня кількість працівників, чол      | 155      | 147      | 135      | -20                                    | -12      |
| Обсяг продажу, тис.грн.                 | 121 426  | 76358    | 84724    | -35 702                                | 8366     |
| Продуктивність праці на 1 люд, тис.грн. | 783      | 519      | 576      | -207                                   | 57       |

*Джерело: розраховано та побудовано автором*

З представлених у таблиці даних видно, що продуктивність праці працівників падає, тобто за кількості персоналу обсяг продажів падає.

## 2.4 Аналіз ефективності використання земельних ресурсів БДСС

Тема ефективності використання земельних ресурсів в агробізнесі є надзвичайно актуальною, оскільки земля є основним активом для будь-якого аграрного підприємства. Ефективність використання землі визначається через ряд показників, таких як врожайність, родючість ґрунтів, рівень використання технологій, і вплив цих факторів на прибутковість підприємства. Важливість раціонального та сталого використання земельних ресурсів не може бути переоцінена, оскільки це має безпосередній вплив на продовольчу безпеку та екологічний стан регіону.

Використання сучасних агротехнологій, введення ефективних систем обробітку ґрунту, ротація культур та впровадження інновацій у сфері землеробства є ключовими для підвищення продуктивності земельних ресурсів. Оцінка такої ефективності здійснюється через систематичний аналіз даних, який дозволяє підприємствам оптимізувати використання землі, знизити витрати та збільшити врожайність.

Далі пропонуємо розглянути конкретні дані землекористування агробізнесу протягом останніх трьох років. Таблиця 2.15 представляє детальний розподіл і використання земельних ділянок підприємства, що ілюструє динаміку та тенденції управління земельними ресурсами в зазначений період. З метою подальшого підвищення ефективності використання земельних ресурсів, підприємства можуть розглядати застосування передових методів моніторингу стану ґрунтів, таких як використання супутникових знімків і дронів для точного картографування і аналізу земельних ділянок. Це дозволяє не лише детально відстежувати зміни в родючості ґрунтів та їх використанні, але й вчасно реагувати на проблеми, оптимізуючи агротехнічні заходи в залежності від потреб рослин та стану ґрунту. Впровадження цифрових технологій у аграрний сектор відкриває нові можливості для підвищення точності та продуктивності ведення сільського господарства, що в кінцевому підсумку сприяє підвищенню прибутковості і стійкості агропідприємств. Такі інноваційні підходи, зокрема, включають використання біотехнологій та органічних добрив, які сприяють збереженню біорізноманіття та покращенню

структури ґрунтів, водночас зменшуючи негативний вплив на навколишнє середовище. Інтеграція екологічних та сталих методів ведення сільського господарства не лише підвищує продуктивність землі, але й гарантує довгострокову прибутковість та відповідальність перед майбутніми поколіннями. Посилення уваги на сталому використанні ресурсів та застосуванні екологічно чистих технологій відіграє ключову роль у формуванні позитивного іміджу підприємства на ринку та підвищує його конкурентоспроможність.

Таблиця 2.15 - Землекористування за 2021-2023 рр.

| Експлікація земель                     | 2021 рік |       | 2022 рік |       | 2023 рік |       | Темп<br>росту,<br>% |
|----------------------------------------|----------|-------|----------|-------|----------|-------|---------------------|
|                                        | га       | %     | га       | %     | га       | %     |                     |
| Загальна земельна площа                | 3387     | 100   | 3387     | 100   | 3387     | 100   | 100                 |
| Усього сільськогосподарських угідь     | 3192     | 94,24 | 3192     | 94,24 | 3192     | 94,24 | 100                 |
| Із них: рілля                          | 3090     | 91,23 | 3090     | 91,23 | 3090     | 91,23 | 100                 |
| сінокоси                               | 64       | 1,89  | 64       | 1,89  | 64       | 1,89  | 100                 |
| пасовища                               | 38       | 1,12  | 38       | 1,12  | 38       | 1,12  | 100                 |
| Багаторічні насадження                 | -        | -     | -        | -     | -        | -     | -                   |
| Площа лісу                             | 32       | 0,94  | 32       | 0,94  | 32       | 0,94  | 100                 |
| Ставки й водоймища                     | 6        | 0,18  | 6        | 0,18  | 6        | 0,18  | 100                 |
| Наявність зрошувальних земель          | -        | -     | -        | -     | -        | -     | -                   |
| Наявність осушених земель              | -        | -     | -        | -     | -        | -     | -                   |
| Землі, що здані господарством в оренду | -        | -     | -        | -     | -        | -     | -                   |

*Джерело: розраховано та побудовано автором*

Таблиця, представлена вище, відображає стабільність використання земельних ресурсів агропідприємства протягом трьох років (2021-2023). Загальна

земельна площа підприємства залишається незмінною на рівні 3387 га. Велика частина цієї площі, а саме 94,24%, використовується для сільськогосподарських потреб, що також не змінилося з часом. Основну частку сільськогосподарських угідь займає рілля, яка стабільно утримується на рівні 3090 гектарів, що складає 91,23% від загальної площі. Малі площі призначені для сінокосів та пастбищ, шкідлива з яких також не змінилася відповідно на рівні 64 та 38 гектарів. Відсутність змін у площах багаторічних насаджень, зрошуваних та осушених земель, а також земель, що віддані в оренду, вказує на стабільність в управлінні земельними ресурсами. Це може відображати консервативний підхід керівництва до змін у структурі землекористування або відсутність потреби у модифікації земельного портфеля. Така стабільність є позитивним сигналом у контексті довгострокового планування та забезпечення сталого розвитку, оскільки показує збалансоване та раціональне використання ресурсів, що є критично важливим для аграрного сектору. Збереження рівня ріллі високим сприяє підтримці продуктивності, важливої для задоволення потреб внутрішнього та зовнішнього ринків.

Далі, на Рисунку 2.4, ми зможемо візуально оцінити розподіл та категоризацію земель.

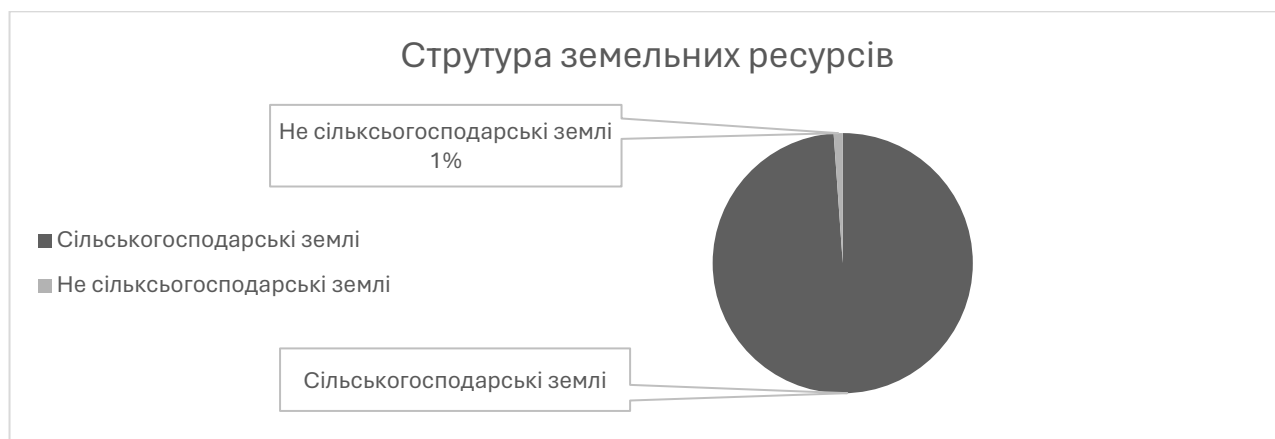


Рисунок 2.4 - Структура земельних ресурсів БДСС

*Джерело: розраховано та побудовано автором*

Переважно сільськогосподарське призначення використання земельних ресурсів підприємства, де 99% земель використовуються для аграрних потреб, а лише 1% — це несільськогосподарські землі. Таке співвідношення підкреслює спеціалізацію та фокус підприємства на аграрній діяльності, що є типовим для

підприємств агробізнесу, орієнтованих на максимальне використання земельних ресурсів для забезпечення продовольчої безпеки та розвитку сільськогосподарського виробництва. Водночас, мінімальна частка несільськогосподарських земель може свідчити про обмежену діяльність у таких сферах, як розвиток інфраструктури чи інші комерційні проекти, що не пов'язані з сільським господарством.

Тепер перейдемо до Рис 2.5, де ми зможемо детальніше оцінити розподіл сільськогосподарських угідь, таких як рілля, сінокоси та пасовища. Окремі території, які можуть бути оптимізовані для підвищення продуктивності або перепрофільовані під інші види сільськогосподарської діяльності. Ці дані є ключовими для розробки довгострокових стратегій збереження біорізноманіття та стійкого розвитку, враховуючи екологічні та економічні аспекти землекористування. Цей рисунок надасть змогу глибше зрозуміти, як землі розподілені за типами використання, що відіграє важливу роль у плануванні аграрної діяльності та стратегії розвитку земельних ресурсів підприємства. Ця візуалізація допоможе виділити основні напрямки використання земель, важливі для розуміння загальної ефективності землекористування та управління ресурсами. З огляду на необхідність оптимізації землекористування, наступним кроком має стати аналіз потенціалу перерозподілу угідь для більш ефективного використання.

Це включає дослідження можливостей для введення нових сільськогосподарських технологій, таких як точне землеробство, яке може значно підвищити урожайність на існуючих площах, зменшити вплив на довкілля і збільшити прибутковість виробництва.

Крім того, важливо розглянути варіанти використання малопродуктивних або невикористаних ділянок для альтернативних цілей, таких як вирощування енергетичних культур або створення зон біорізноманіття, які можуть служити екологічними коридорами чи зонами відпочинку. Ці кроки дозволять не тільки оптимізувати використання земельних ресурсів, але й забезпечити їх стале використання з врахуванням потреб майбутніх поколінь. Таким чином, підприємства агробізнесу можуть відігравати важливу роль у збереженні

навколишнього середовища та сприяти боротьбі зі змінами клімату. Використання таких ділянок для вирощування енергетичних культур, наприклад, міскантусу чи верби, може знизити залежність від традиційних викопних видів палива та зменшити викиди парникових газів. Крім того, створення зон біорізноманіття сприятиме збереженню та відновленню місцевих екосистем, що, в свою чергу, підвищить екологічну стійкість регіону та створить додаткові рекреаційні можливості для населення.

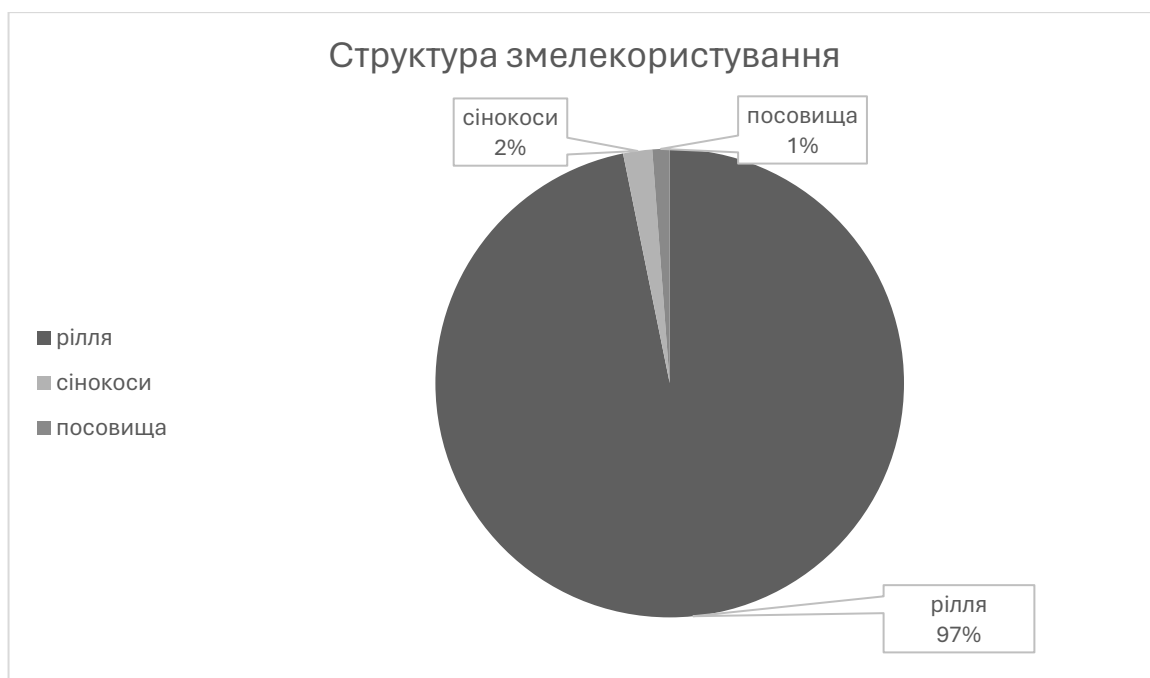


Рисунок 2.5 - Структура землекористування БДСС

*Джерело: розраховано та побудовано автором*

На основі аналізу структури посіву нашого підприємства можна спостерігати, що значна частина земель використовується для вирощування основних сільськогосподарських культур. Зокрема, 40% площ призначено для вирощування пшениці, що є стратегічно важливою культурою для нашого регіону.

Крім того, 25% земель відведено під кукурудзу, яка є важливою як для внутрішнього споживання, так і для експорту. Соняшник та соя займають 20% і 10% відповідно, підтримуючи різноманітність аграрних культур та забезпечуючи стабільність доходів підприємства за рахунок різних ринкових сегментів.

Така розподілена структура посівів дозволяє підприємству мінімізувати ризики, пов'язані з вирощуванням однієї культури, і забезпечує краще використання агротехнічних ресурсів.

Окрім того, це сприяє підвищенню продуктивності земель, оскільки сівозмінна та дотримання агротехнічних вимог ведуть до підтримки родючості ґрунтів. Використання передових технологій і науково-обґрунтованих підходів в агротехніці також сприяє збільшенню врожайності та зменшенню впливу негативних екологічних факторів.

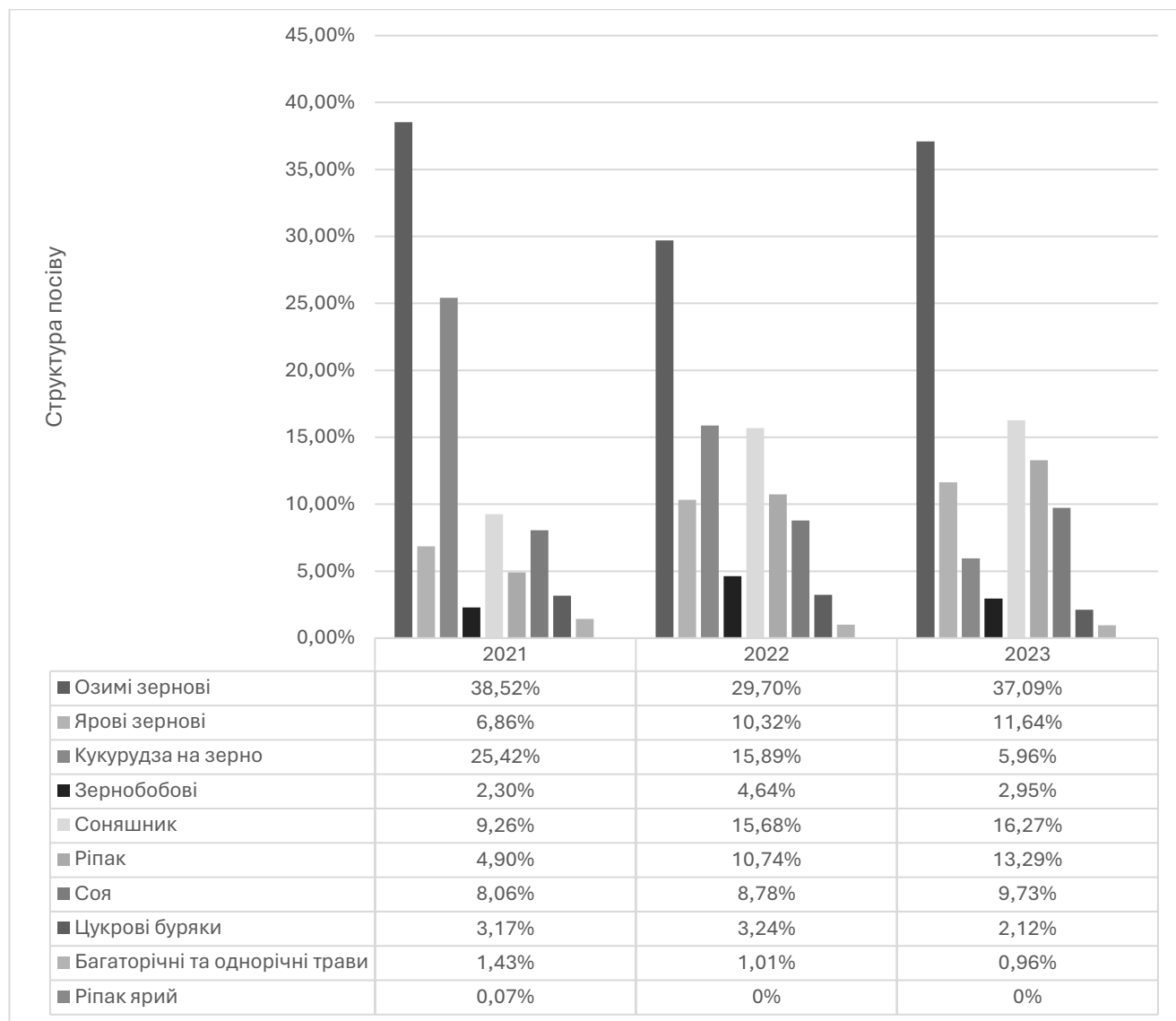


Рисунок 2.6 - Структура посівної площі БДСС за 2021-2023 роки

*Джерело: розраховано та побуловано автором*

Аналізуючи наданий графік, видно, що основний відсоток посівної площі у всі три роки займають озимі зернові, хоча їх частка зменшилася з 38,52% у 2021 році до 37,09% у 2023 році. Водночас, частка ярових зернових зросла з 6,86% у 2021 році до 11,54% у 2023 році, що свідчить про збільшення різноманітності зернових культур в структурі посівів. Кукурудза на зерно також показує зниження з 25,42%

до 5,96%, що може бути пов'язано з зміною агротехнічної стратегії або погодніми умовами, що вплинули на вибір культур для посіву. Інші культури, такі як соняшник і ріпак, демонструють стабільне зростання відповідно з 9,26% до 16,27% і з 4,90% до 13,29%, підкреслюючи зосередження підприємства на олійних культурах, які можуть забезпечувати вищу рентабельність у порівнянні з традиційними зерновими.

Після проведеного аналізу слід оцінити динаміку рівня ефективності використання земельних ресурсів за 2021-2023 роки, тому зроблю таблицю.

Таблиця 2.16 - Динаміка рівня ефективності використання землі в БЦДСС за 2021 – 2023 рр.

| Показники                           | 2021 рік  | 2022рік | 2023 рік | 2023 р. в<br>% до<br>2021 р. |
|-------------------------------------|-----------|---------|----------|------------------------------|
| Урожайність, ц/га:                  |           |         |          |                              |
| Зернові і зернобобові - всього      | 47,0      | 32,7    | 45,7     | 97,23                        |
| в т.ч. пшениця озима                | 51,3      | 39,0    | 55,2     | 107,60                       |
| пшениця яра                         | 13        | 11      | -        | 0                            |
| гречка                              | 11,4      | 9,6     | 19,0     | 166,67                       |
| ячмінь ярий                         | 45,5      | 28,1    | 47,8     | 105,05                       |
| овес ярий                           | 46,8      | 35,2    | 49,3     | 105,34                       |
| просо                               | -         | -       | -        | -                            |
| горох                               | 33,0      | 21,9    | 31,9     | 96,67                        |
| Кукурудза на зерно                  | 98,9      | 46,9    | 106,1    | 107,28                       |
| Соняшник                            | 36,6      | 20,3    | 29,1     | 79,51                        |
| Соя                                 | 27,1      | 23,9    | 26,7     | 98,52                        |
| Ріпак                               | 28,8      | 34,4    | 37,0     | 128,47                       |
| Цукрові буряки                      | 180,6     | 252,7   | 721,6    | 399,56                       |
| Картопля                            | -         | -       | -        | -                            |
| Вироблено на 1 га с.-г. угідь:      |           |         |          |                              |
| Овець та кіз                        | 80        | 79      | 97       | 121,25                       |
| Одержано на 1 га с.-г. угідь, грн.: |           |         |          |                              |
| Прибутку: від рослинництва          | 12096,76  | 5655,63 | 6729,42  | 55,63                        |
| від тваринництва                    | 710,52    | 973,68  | 500      | 70,37                        |
| Прибутку                            | 12 807,28 | 6628,68 | 7229,42  |                              |

Джерело: розраховно та побудовано автором

Аналіз даних таблиці показує, як змінилася урожайність основних сільськогосподарських культур протягом 2021-2023 років. В цілому, урожайність більшості культур у 2023 році покращилася порівняно з 2022 роком, хоча багато показників ще не досягли рівня 2021 року. Особливо слід відмітити значне збільшення урожайності цукрових буряків, яка зросла майже в 4 рази порівняно з 2021 роком, що свідчить про вдалий вибір стратегій землеробства або вплив позитивних кліматичних умов. Також відзначаємо зростання урожайності ріпаку, який збільшився на 28,47% у порівнянні з 2021 роком. Це може свідчити про успішне впровадження вдосконалених агротехнік та сортів рослин.

З іншого боку, соняшник і соя показали зниження урожайності у 2023 році в порівнянні з 2021 роком. Це може вказувати на певні труднощі, такі як несприятливі погодні умови або хвороби рослин, які не були належним чином контрольовані. Щодо фінансових показників, прибуток від рослинництва значно знизився від 2021 до 2023 року на 44,37%, що може бути пов'язано з коливаннями ринкових цін або збільшенням витрат на виробництво. Прибуток від тваринництва також знизився, але в меншому масштабі, що підкреслює стабільність цього сегменту порівняно з рослинництвом.

Розглядаючи всю зібрану інформацію про використання земельних ресурсів БДСС, можна зробити висновок, що підприємство активно працює над оптимізацією своїх землекористувань і покращенням урожайності.

Загалом з огляду на вікову категорію працівників (41-56 років), можна зробити висновок, що команда має значний професійний досвід та високий рівень кваліфікації, що є ключовим фактором у забезпеченні високої продуктивності та ефективності виробництва. Показав, що планування та ротація культур дозволяють оптимізувати робочу силу та забезпечувати її ефективне використання протягом усього року. Диверсифікація посівів також знижує ризики, пов'язані з монокультурою, та забезпечує стабільність доходів, що важливо для підтримки мотивації та задоволеності працівників, отже - трудові ресурси на підприємстві використовуються ефективно, що сприяє не тільки досягненню виробничих цілей, але й забезпечує загальну стійкість і розвиток аграрного сектору.

## **РОЗДІЛ 3. РОЗРОБКА ЗАХОДІВ ЩОДО ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ТРУДОВИХ ТА ЗМЕЛЬНИХ РЕСУРСІВ БДССС**

### **3.1 Ініціативи для підвищення ефективності використання існуючих трудових ресурсів у БДСС**

Білоцерківська дослідно-селекційна станція (БДСС) була створена для надання агробізнесам необхідних умов для проведення базових і прикладних досліджень. Основні задачі БДСС включають проведення наукових досліджень, сертифікацію та моніторинг ефективності нових розробок. Це сприяє впровадженню інновацій у сільському господарстві та управлінню економічними процесами на підприємствах, з метою підтримки їх унікальності. Значну роль у наданні послуг в агрономії відіграють трудові ресурси станції, при цьому ефективність їхньої роботи вимірюється співвідношенням витрат ресурсів та отриманих результатів. Ефективність збільшується, коли вдається отримати більше результатів при стабільних витратах ресурсів або досягти тих самих результатів з мінімальними витратами. Оптимізація діяльності БДСС охоплює соціальний та економічний напрямки, кожен з яких відіграє ключову роль у досягненні загальних цілей станції. Зокрема, це може включати покращення сервісних процесів та раціоналізацію ресурсовикористання для підвищення прибутковості. Важливо також залучати співробітників до прийняття рішень та забезпечувати їхній професійний розвиток, що сприятиме більшій відданості та продуктивності.

Перш за все, збільшення заробітної плати на 11-19% може бути ефективним кроком для зменшення шукань кращих умов праці співробітниками, спонукаючи їх залишатися у своїй поточній компанії. Зменшення плинності кадрів також приведе до економії ресурсів, оскільки компанія зможе уникнути витрат, пов'язаних із рекрутингом, навчанням і адаптацією нових співробітників, яка зазвичай триває близько трьох місяців. Це, у свою чергу, сприятиме підтриманню високого рівня продуктивності та уникнення перебоїв у роботі підприємства.

По-друге, надання молодим спеціалістам перспектив кар'єрного росту може значно збільшити їхню мотивацію та відданість компанії. Ясний кар'єрний шлях,

який дозволяє молодому лаборанту вирости до керівника відділу протягом трьох років, спонукає співробітників вкладати більше зусиль у свою роботу та прагнути досягти визначених цілей. Це не тільки збільшує їхню продуктивність, а й сприяє збільшенню прибутку компанії, оскільки високомотивовані працівники здатні виконувати більше роботи на вищому рівні якості.

Додатково, слід розглянути можливість введення скороченого робочого дня або додаткових вихідних для окремих співробітників. В кожній організації існують працівники, які здатні виконати за кілька годин те, на що інші витратять місяць. Ідеальною метою для БДСС було б забезпечити такий рівень продуктивності всіх своїх співробітників: високу швидкість та ефективність роботи. Під час прийому на роботу, керівник відділу кадрів міг би використовувати спеціалізовані психологічні тести для виявлення життєвих цінностей кандидата, його амбіцій та інтересів, розуміння місії компанії, а також готовності до довгострокової співпраці. Це дозволить не тільки забезпечити високий рівень відповідності між співробітниками і корпоративною культурою, а й сприяти загальній продуктивності та згуртованості колективу.

Крім цього, існує можливість введення двох робочих змін, що дозволить кожному співробітнику обрати зручний для себе час роботи – чи то ранковий, чи вечірній період. Такий підхід допомагає враховувати індивідуальні переваги працівників і сприяє підвищенню їхньої задоволеності та продуктивності, оскільки мотивований співробітник зацікавлений у процвітанні своєї компанії та її успіху у галузі.

Керівництво Білоцерківської дослідно-селекційної станції зосереджує свої зусилля на впровадженні ефективної кадрової політики, яка створює оптимальні умови для кожного працівника, враховуючи індивідуальні особливості та професійні навички. Також велику увагу приділяють соціально-психологічному клімату, підтримуючи його через організацію відпочинкових зон та корпоративних заходів, що сприяє згуртуванню команди та створенню позитивного робочого середовища. Покращення умов праці, які включають належне освітлення, регулювання шуму, і збалансовані режими роботи та відпочинку, є критично

важливими для збільшення продуктивності та здоров'я працівників. Це, у свою чергу, безпосередньо впливає на робочу активність і може значно знизити виробничі травми та професійні захворювання, підвищуючи при цьому загальну ефективність та прибутки підприємства.

Підприємство займає трьохповерхову будівлю площею 800 м<sup>2</sup>, в якій розміщені офіси керівництва, проектувальних та розрахункових відділів, а також екоаналітична лабораторія та інші технічні приміщення. БДСС працює в режимі п'ятиденного робочого тижня. Робочий день починається о 8-й ранку, а закінчується о 16:55. Обідній перерва з 11:45 до 12:45 години. На підприємстві ведеться журнал обліку робочого часу. Також слід подбати про зони для куріння та безкоштовний паркінг для автомобілів співробітників, що сприяє загальному комфорту та задоволенню працівників їх робочим середовищем.

На жаль, підприємство дотримується лише частини встановлених норм для комфортної роботи своїх співробітників. Наприклад, регламентована перерва для відпочинку встановлена тільки з 11:45 до 12:45, що є чітко визначеною годиною обідньої перерви. Однак, ефективне чергування праці та відпочинку може значно підвищити продуктивність. У міжнародній практиці, крім обідньої перерви, працівникам часто надають можливість користуватися кімнатою відпочинку для короткочасного сну, який триває близько півгодини-вважається, що саме така тривалість допомагає відновити сили та покращити концентрацію.

Згідно з внутрішніми правилами трудового порядку, встановлено наступні норми:

- короткі перепочинки надаються на 20 хвилин кожні 3 години роботи;
- куріння дозволене виключно під час перерв та у спеціально визначених місцях, при цьому всі недопалки та попіл мають бути скинуті лише в урни, що встановлені для цих цілей.

Однією з послуг, що надається БДСС, є вивчення виробничих факторів також є аналіз виробничих умов на підприємстві з метою дотримання стандартів облаштування робочих місць. Згідно з проведеною оцінкою умов робочого середовища, заснованою на санітарних правилах та стандартах, можливо виділити

наступні результати: Відповідність нормам спостерігається у таких аспектах, як робочі столи і стільці, підставки для ніг, загальні умови приміщень, рівень освітленості, електромагнітні поля, мікроклімат в організації, рівень шуму, візуальні параметри відеодисплейних терміналів та наявність шкідливих хімічних речовин. Невідповідність стандартам виявлено у напруженості трудового процесу через відсутність кімнати для відпочинку, що обмежує можливість співробітників релаксації та психологічного розвантаження.

Основні проблеми умов праці на підприємстві БДСС полягають у відсутності кімнати для відпочинку та неорганізованості харчування співробітників. Для вирішення цих проблем пропонується обладнати кімнату відпочинку у вільному приміщенні площею 30 м<sup>2</sup>, що є на території компанії. Також розглянемо приблизний кошторис на облаштування та косметичний ремонт цього простору в таблиці 3.1.

Таблиця. 3.1 - Орієнтовний бюджет на обладнання та оновлення інтер'єру майбутньої зони відпочинку для БДСС

| Витрати                                | Кількість | Вартість (в гривнях) |
|----------------------------------------|-----------|----------------------|
| Загальне облаштування (підлога, стеля) | 1         | 31 775               |
| Диван на 12 людей                      | 2         | 26 999               |
| Крісла                                 | 10        | 21 999               |
| Стіл для міні ігр                      | 1         | 3199                 |
| Шахи                                   | 1         | 899                  |
| Всього                                 | 84 871    |                      |

*Джерело: побудовано та розраховано автором*

Підприємство розпоряджається власним невеликим двориком, де планується встановлення столу для настільних ігор та двох лавок. Орієнтовна вартість такого облаштування складе приблизно 3199 гривень. Загальні витрати на створення зон відпочинку для співробітників становитимуть 84 871 гривень. Втім, інвестиції в таку зону відпочинку обіцяють значне зростання продуктивності праці,

що виправдає початкові витрати багаторазово. Наявність зон відпочинку для працівників має значні переваги. Людина не може безперервно працювати як машина. Дослідження показують, що увага особи починає знижуватись після трьох годин інтенсивної розумової або фізичної активності, що впливає на зниження її робочої продуктивності. Особливо це стосується співробітників БДСС, чий робочий день часто перевищує 8 годин, адже довгі робочі години можуть негативно впливати на виконання обов'язків.

Люди на робочому місці можуть відчувати емоційне, інтелектуальне чи психологічне виснаження. Проте, надаючи можливість для півгодинного відпочинку, можна знову підвищити їхню ефективність. Відпочинок є критично важливим для підтримки продуктивності на будь-якому робочому місці, незалежно від посади співробітника..

Введення кімнати відпочинку в організацію потребує обдуманого підходу, включаючи встановлення чіткого графіка та черговості для відвідування, щоб уникнути зловживань і зайвого прогулювання роботи співробітниками. Обладнання кімнати відпочинку також збільшує конкурентоспроможність компанії на ринку праці, підвищуючи її привабливість для висококваліфікованих спеціалістів та сприяючи налагодженню тривалих професійних відносин. Наявність такої кімнати виносить організацію на рівень сучасних європейських компаній з високими стандартами корпоративної культури та управління.

Таким чином, хоча на перший погляд може здаватися, що кімната відпочинку приносить лише складнощі у вигляді зменшення робочої площі та потенційних витрат, насправді це вкладення створює благодатний ґрунт для підвищення загальної продуктивності, престижу компанії та єдності колективу.

### **3.2 Обґрунтування ініціативи підвищення економічної ефективності трудових ресурсів БДСС**

Формування ефективного працівника є ключовим завданням керівництва, оскільки правильна організація праці відіграє вирішальну роль у досягненні економічних результатів підприємства. Залучення співробітників через навчання, уважний підбір персоналу та розвиток мотиваційних програм є суттєвими для

підвищення продуктивності. Безпека та оптимальні умови роботи та відпочинку також сприяють підвищенню ефективності. Для забезпечення ефективної праці необхідно враховувати професійні та кваліфікаційні аспекти, організувавши роботу таким чином, щоб кожен міг зосередитися на своїй спеціалізації. Рациональне розподілення обов'язків та створення оптимальних умов для виконання завдань може значно підвищити продуктивність та забезпечити більшу задоволеність роботою. Враховуючи велике навантаження на цих працівників, слід передбачити додаткову мотивацію у вигляді премії в розмірі 25 250 гривень кожному за успішне виконання завдань протягом визначеного терміну, який становить 2 місяці. Окрім зазначених обов'язків, відповідальні працівники також візьмуть на себе завдання з організації робочих місць, забезпечивши їх усім необхідним обладнанням для ефективної роботи. Для забезпечення дисципліни та порядку на підприємстві будуть встановлені строгі правила, дотримання яких буде контролюватися без винятків.

Для досягнення стратегічних цілей керівництво має вдосконалити інтеграцію та впровадження планів, що підсилює загальну ефективність управління. Наявна організаційна структура в БДСС сприяє цьому, хоча вона потребує гнучкості та чіткішого визначення завдань усіх підрозділів для підвищення мотивації персоналу. Важливо також оптимізувати організаційну модель для збільшення продуктивності.

Мотивація співробітників може бути підвищена через задоволення їхніх потреб, наприклад, конкурентну зарплату, навчання та корпоративні заходи. Встановлення фіксованої заробітної плати з можливістю отримання бонусів за внесок у компанію та визнання зусиль працівників через подарунки або відзначення важливих подій є ефективними способами. Важливо збалансувати матеріальну та нематеріальну мотивацію, а також інтегрувати соціальні пакети, які включають медичну страховку та інші пільги, що сприяють згуртованості команди та загальному задоволенню персоналу.

Також хочу запропонувати провести курси підвищення кваліфікації для п'яти інженерів, які спеціалізуються на агрохімічних дослідженнях. Ці навчальні

заходи дозволять розширити їхній професійний горизонт у сфері використання біоенергетичних культур, що наразі не використовується компанією в повній мірі. Курс буде називатися "**Precision Agriculture and Nutrient Management (PANM)**", і передбачається, що у ньому візьмуть участь п'ять працівників БДСС. Курс "PANM" - точне землеробство та управління живленням рослин, який включає в себе вивчення передових методів хімічного аналізу ґрунтів, охоплює також важливі аспекти нормативно-правової бази, необхідної для проведення інженерно-агрохімічних досліджень. У ході семінару розглядаються реальні кейси, пов'язані з підготовкою звітної документації за результатами досліджень та проектних робіт. Вартість участі в курсі становить 6 тисяч гривень на особу, тому загальні витрати на навчання п'яти співробітників складуть 30 тисяч гривень.

Далі, ми проведемо аналіз економічної ефективності введення цих заходів, враховуючи прогнози експертів, які показують потенційне зростання виручки від реалізації запропонованих підходів та технологій у рамках курсу

*“ - Використання передових технік аналізу забезпечує точніше визначення потреб у добривах, що дозволяє оптимізувати їх використання і зменшити витрати. Точні дані про склад ґрунту допомагають адаптувати агротехнічні прийоми під конкретні умови, що сприяє підвищенню урожайності та якості агропродукції. Ефективне використання агрохімікатів знижує їхній вплив на навколишнє середовище, що є важливим аспектом сталого розвитку. За нашими розрахунками та аналізом індустрії, впровадження цього курсу може збільшити вашу виручку на 2%. Цей приріст обумовлений вищеописаними факторами продуктивності та ефективності. Наприклад, компанія "AgroGrow", яка впровадила PANM минулого року, зазначила зростання виручки саме на 2.3% внаслідок підвищення урожайності та зменшення витрат на добрива” .*

Експертами виступали консультанти консалтингової фірми, також навчальної організації, де планується проводити підвищення кваліфікації співробітників. За прогнозами експертів, збільшення виручки агрохімічної лабораторії становитиме 2%. Це зростання підкреслює значення інвестицій у освіту

та застосування новітніх технологій в лабораторії, що не лише покращує робочий процес, але й забезпечує розуміння актуальних трендів у галузі, критично важливе для конкурентоспроможності. Систематичне навчання стає стратегічною інвестицією, що забезпечує довгострокові переваги та посилює позиції компанії на ринку.

Інвестиції у навчання та розвиток персоналу стають стратегічним кроком, що гарантує довгострокову стабільність та успішність підприємства. Постійне підвищення кваліфікації співробітників дозволяє не лише збільшити їхню професійну компетентність, але й залучити нові ідеї та підходи до розвитку компанії. Такий підхід сприяє створенню ефективної та конкурентоздатної організаційної культури, що в свою чергу позитивно впливає на всі аспекти діяльності підприємства та його позицію на ринку.

Разом з тим, інвестиції у навчання співробітників дозволяють збільшити їхню мотивацію та відданість компанії, що відбивається на загальному рівні задоволеності праці та командного духу. Працівники, які постійно вдосконалюють свої навички та знання, більш відкриті до нововведень та готові до викликів, що виникають у сучасному бізнес-середовищі.

Таблиця 3.2 - Перелік витрат на впровадження ініціатив для БДСС

| Витрати по категоріям:                           | Вартість в тис грн |
|--------------------------------------------------|--------------------|
| Витрати на оптимізацію робочих умов              | 84,871             |
| Витрати на збільшення продуктивності працівників | 50,500             |
| Витрати на навчання та розвиток персоналу        | 30,200             |
| Всього витрати по категоріям                     | 165,571            |

*Джерело: розраховано та побудовано автором*

Виручка БДСС у 2023 році склала 84 724 тис. грн, тоді збільшення на 2% складе:

$84\,724 \text{ тис. грн.} \cdot 0,02 = 1694 \text{ тис. грн.} = \Delta O$ . Вихідні дані для розрахунку економічної ефективності розроблених пропозицій наведено у таблиці 3.3.

Таблиця 3.3 - Базові параметри для аналізу економічної вигоди впроваджених стратегій

| Показники                                                          | Одиниці виміру | Позначки | Значення |
|--------------------------------------------------------------------|----------------|----------|----------|
| Чисельність персоналу до впровадження заходів                      | Чол            | Ч1       | 135      |
| Чисельність персоналу після впровадження заходів                   | Чол            | Ч2       | 135      |
| Виторг до впровадження заходів                                     | Тис. грн       | О1       | 84724    |
| Середньорічне вироблення одного працюючого                         | Тис. грн       | В1       | 627,58   |
| Величина витрат                                                    | Тис. грн       | В        | 63 581   |
| Одноразові витрати, пов'язані з розробкою та впровадженням заходів | Тис. грн       | В, од    | 165,571  |

*Джерело: розраховано та побудовано автором*

Ч1 – чисельність персоналу до застосування заходу – 135 чоловік;

Ч2 – чисельність персоналу після застосування заходу, вона залишається без змін, тобто 135 осіб;

О1 – прибуток до застосування заходу – 84 724 тис грн;

В1 - середньорічне вироблення одного працюючого:

$V1 = \text{виторг} / \text{чисельність персоналу};$

$V1 = 84\,724 \text{ тис. грн.} / 135 \text{ чол.} = 627,58 \text{ тис. грн. на чол.};$

В - величина витрат становить 63 581 тис. грн.;

В.од – одноразові витрати, пов'язані з розробкою та впровадженням заходу = 165,671 тис грн, розрахуємо показники економічної ефективності заходу, наведемо у таблиці 3.4.

Таблиця 3.4 - Розрахунок показників економічної ефективності розроблених заходів

| Показники                                                     | Одиниці виміру | Метод розрахунку                               | Розрахунок за практичним даними |
|---------------------------------------------------------------|----------------|------------------------------------------------|---------------------------------|
| Збільшення виторгу після впровадження заходи                  | Тис грн        | $O2 = O1 + \Delta O$ (3.1)                     | 86418                           |
| Середньорічне вироблення працівника після впровадження заходу | Тис, грн       | $B2 = O2 / \text{Ч2}$ (3.2)                    | 640,13                          |
| Приріст продуктивності праці після впровадження заходу        | %              | $\Delta \text{ПТ} = B2 / B1 * 100 - 100$ (3.3) | 2,00                            |
| Річна економія на витратах                                    | Тис. грн       | $E.B. = B. * \Delta \text{ПТ} / 100$ (3.4)     | 1 271,62                        |
| Річний економічний ефект                                      | Тис.Грн        | $E\phi = E.B. - \text{Вод}$ (3.5)              | 1 106,049                       |

*Джерело: розраховано та побудовано автором*

$O2$  - прибуток після застосування заходу (рівна виручці до застосування заходи + прогнозоване експертами збільшення виручки):

$$84727 + 1694 = 86418 \text{ тис.грн.};$$

$B2$  – середньорічне вироблення працівника після впровадження заходу (знаходиться шляхом поділу виручки після впровадження заходу на чисельність працівників):

$$86418 \text{ тис.грн.} / 135 \text{ чол.} = 640,13 \text{ тис. грн. на чол.};$$

$\Delta \text{ПТ}$  – приріст продуктивності праці після впровадження заходу:

$$\Delta \text{ПТ} = B2 / B1 * 100 - 100 = 640,13 / 637,58 * 100 - 100 = 2\%;$$

$E.B.$  = - річна економія на витратах.

Формула розрахунку:  $E.B. = B * \Delta \text{ПТ} / 100$ , де  $B$  - величина витрат,  $\Delta \text{ПТ}$  – приріст продуктивності праці після впровадження події.

$$E.B. = 63\,581 * 2 / 100 = 1271,62 \text{ тис. грн.};$$

Річний економічний ефект знайдемо, враховуючи, що одноразові витрати проект становлять тис. грн. Еф - річний економічний ефект, який розраховується за формулою  $E_f = E_v - B_{od}$

$$E_f = 1\,271,62 \text{ тис.грн} - 165,571 \text{ тис.грн} = 1\,106,049 \text{ грн}$$

Доцільність запропонованого заходу підтверджується тим, що економічний ефект від його проведення становитиме 1 106,049 тис. грн. Техніко-економічні показники ефективності заходу наведено у наступній таблиці 3.5 (Техніко-економічні показники ефективності заходу).

Таблиця 3.5 - Технічні та економічні індикатори ефективності ініціативи

| № | Назва показника                     | Од виміру | До впровадження заходів | Після впровадження заходів | Зміна +,- | Зміна % |
|---|-------------------------------------|-----------|-------------------------|----------------------------|-----------|---------|
| 1 | Виторг                              | Тис.грн   | 84 724                  | 86 418                     | 1694      | 1,96    |
| 2 | Величина витрат                     | Тис.грн   | 64 581                  | 63 309,38                  | - 1271,62 | -2,01   |
| 3 | Чисельність працівників             | Чол       | 135                     | 135                        | 0         | 100     |
| 4 | Середньорічний виробіток працівника | Тис.грн   | 627,58                  | 640,13                     | 12,55     | 1,96    |

*Джерело: розраховно та побудовано автором*

Аналіз фінансових показників компанії свідчить про значне збільшення виторгу, який за останній період виріс на 1694 тисячі гривень, демонструючи при цьому приріст близько 2%. Таке зростання можна інтерпретувати як результат успішного впровадження останніх заходів, що покращили показники продажів чи збільшили ціни на продукцію. Водночас, витрати організації виявились зниженими на 1271,62 тисячі гривень, що становить зменшення на 2,01%, вказуючи на більш ефективне управління витратами. Кількість співробітників залишилася незмінною, що свідчить про стабільність штату та відсутність кадрових коливань у звітному періоді. Середньорічний виробіток на одного працівника підвищився на 12,55 тисяч гривень, що відображає зростання продуктивності праці на 2%. Цей фактор може бути індикатором як підвищення ефективності роботи персоналу, так і оптимальнішого використання ресурсів.

Загалом, з урахуванням цих даних, можна зробити висновок, що впроваджені ініціативи позитивно позначились на ключових економічних показниках компанії. Відзначається зростання доходів, зниження операційних витрат та підвищення загальної продуктивності, при цьому чисельність персоналу залишилася стабільною. Це свідчить про успішність застосованих управлінських стратегій та загальну поліпшення ефективності діяльності підприємства. Далі важливо перейти до розгляду способів підвищення ефективності використання земельних ресурсів БДСС.

### **3.3 Обґрунтування шляхів підвищення ефективності використання земельних ресурсів БДСС**

БДСС, розташований у районі з низьким ризиком для землеробства, інтегрує рослинництво та тваринництво, що сприяє збільшенню валового збору культур. Ефективність використання земельних ресурсів може бути підвищена за рахунок включення недооцінених ділянок, що розширює рілля та стимулює розвиток тваринництва.

Значне підвищення продуктивності земель БДСС вимагає вирішення ключових завдань: перегляду посівних площ, інтенсивного добрива, збільшення врожайності кормових культур, удосконалення сівозміни, розвитку насінництва, застосування ефективних посівних технік, а також боротьби з шкідниками та меліорації. Такі заходи допоможуть покращити продуктивність та стійкість БДСС, сприяючи сталому розвитку аграрного сектору. Підвищення ефективності використання землі вимагає глибокого підходу до поліпшення родючості ґрунту. Реалізувати це можна за допомогою наступних методів: по- перше це оптимізація сівозміни, що в свою чергу важливий фактор, який виходить за рамки простої зміни культур. Цей метод дозволяє забезпечити позитивний баланс органічної речовини у ґрунті та значно підвищити його родючість. Також зрошення та осушення ґрунтів — враховуючи природні умови, меліорація створює оптимальні умови для інтенсифікації землеробства.

Важливість насінництва це комплексний захід, що включає оновлення та впровадження районованих сортів, стійких до несприятливих умов вирощування,

що веде до вищої врожайності та якості продукції. Селекція відіграє ключову роль у цьому процесі. Боротьба з шкідниками та хворобами це інтеграція агротехнічних, біологічних методів та інших заходів для захисту рослин стає вирішальною для підвищення продуктивності. Підвищення механізації це ефективність польових робіт зростає з використанням сучасної техніки. Це дозволяє не тільки підвищити родючість ґрунту, але й зменшити втрати при збиранні урожаю. Для підтримки оптимального рівня гумусу у ґрунті, рекомендується вносити 14 тонн органічних добрив на гектар щорічно. Це сприятиме підтримці сталого позитивного балансу гумусу і значно покращить якість ґрунту та урожайність.

Таке комплексне втілення стратегій значно підвищить потенціал землі, відкриваючи нові горизонти для аграрної галузі, і створить умови для сталого розвитку агрокультур.

Додатково, розширення виходу рослинницької продукції, такої як зернові, через використання сидеральних культур (зелені добрива) в комбінації з внесенням гною, сприяє збільшенню продуктивності на 18-20%. Це дозволяє створити цілісну і взаємопов'язану систему землеробства, спрямовану на стале зростання родючості землі та підвищення ефективності її використання.

Оптимізація всіх запроваджених заходів вимагає розроблення єдиного плану, що базується на наукових даних і враховує специфічні природні та кліматичні умови регіону. Такий підхід забезпечує не тільки кількісне збільшення продукції, але й підвищує її якість, відкриваючи шляхи для екологічного та економічного розвитку аграрного сектору. Отже, розглянемо на скільки підвищиться ефективність використання землі, якщо БДСС збільшить площу посіву на 20% і вноситиме органічні добрива 30т. на 1га.

Збільшення площі посіву на 20% від загальної земельної площі буде складати :

$1\,916,4 (1597 * 20\%)$  , звідси зерна отримаємо  $63\,649 * 20\% = 12\,729\text{ц.}$

Розглянемо вихід продукції зерна без застосування органічних добрив  
 $(63\,649/1597) * 100 \text{ га} = 39,85 \text{ ц/га}$

Після застосування органіки валовий збір зернових збільшиться приблизно 30%, тобто. на 19 094,7 ц.

Отже, зміни відбудуться наступні

$$((63\,649 + 19\,094,7) / 1597)) * 100\% = 51,81 \text{ ц/га}$$

Результати внесемо до наступної таблиці.

Таблиця 3.6 – Кількісний вихід зернової продукції в БДСС в ц/га

| Показник            | Кількісний вихід зернових, ц/га |       |
|---------------------|---------------------------------|-------|
|                     | до                              | після |
| Використання добрив | 39,85                           | 51,81 |

*Джерело: розраховано та побудовано автором*

Відтак, застосування органічних добрив, таких як гній, призводить до зростання урожайності зернових культур приблизно на 11,96 центнерів з гектара. Хоча цей приріст може здаватися невеликим через значні розміри оброблюваних площ, він все ж таки становить помітне покращення у виробництві, яке частково обмежене негативними погодними умовами. Таке поліпшення є доказом ефективності внесення органічних добрив.

Окрім того, існує значний потенціал для збільшення виробництва шляхом оптимізації структури посівних площ, тобто збільшення частки врожайніших культур. Ініціювання реформи посівних структур враховуватиме всі можливості та обмеження, що наявні у господарстві, і дозволить оцінити потенційний вихід продукції при фактичній площі та врожайності, але з удосконаленою посівною структурою.

Додатково, слід підкреслити екологічні переваги використання органічних добрив. Цей метод не лише стимулює ріст рослин, але й значно покращує структуру ґрунту, збільшуючи його біологічну активність і родючість. Це сприяє довгостроковій сталості аграрних систем і підвищує їх продуктивність, що важливо для забезпечення продовольчої безпеки. Розвиток та інтеграція сталих практик управління ґрунтами також може відіграти ключову роль у зменшенні впливу агробізнесу на навколишнє середовище, підвищуючи екологічну стійкість регіону та покращуючи якість ґрунтів на довгі роки.

На додаток до екологічних переваг, стратегічне внесення органічних добрив може служити як каталізатор для економічного зростання в аграрному секторі. Використання природних ресурсів для підвищення родючості ґрунтів не тільки знижує залежність від хімічних добрив, але й забезпечує довготривалу економічну вигоду за рахунок зменшення витрат на добрива та збільшення урожайності. Це також сприяє створенню більш стабільних і стійких аграрних систем, які можуть краще адаптуватися до змін клімату та зменшити ризик ерозії ґрунту

Таблиця 3.7 - Оцінка потенціалу зростання виробництва зернових культур в БДСС через оптимізацію структури посівних площ

| Культура            | Структура посіву в % |         | Посівна площа в га |         | Об'єм виробництва в ц, при структурі посіву |           |
|---------------------|----------------------|---------|--------------------|---------|---------------------------------------------|-----------|
|                     | фактична             | можлива | фактична           | можлива | фактична                                    | можлива   |
| Озимі зернові       | 67,82                | 80,82   | 1083               | 1275,88 | 59 755                                      | 70 364,78 |
| Ярові зернові       | 21,28                | 8,28    | 340                | 279,45  | 7 342                                       | 6 033,32  |
| Куркурудза на зерно | 10,09                | 10,09   | 174                | 174     | 18 454                                      | 18 454    |
| Всього              | 100                  | 100     | 1597               | 1587    | 85 551                                      | 94 852,10 |

*Джерело: розраховано та побудовано автором*

Отже, збільшення частки пшениці до 80,82% та скорочення частки ярових до 8,28% у посівній площі зернових культур дозволить збільшити обсяги виробництва зерна на 9301,1 ц. (94 852,10–85 551).

Таблиця 3.8 - Синтезоване зростання обсягів виробництва зерна в БДСС

| Джерело                     | Зерно, в ц та ц/га |
|-----------------------------|--------------------|
| Збільшення посівної площі   | 12 729             |
| Внесення органічних добрив  | 11,96              |
| Покращення структури посіву | 9 301,1            |
| Всього                      | 22 042,06          |

*Джерело: розраховано та побудовано автором*

Таким чином, БДСС зміг би за рахунок виявлених резервів збільшити обсяги виробництва зерна на 22 042,06 ц. Отже, після виконаних розрахунків розглянемо фінансові результати господарської діяльності БДСС до та після заходів у таблиці.

Таблиця 3.9 – Зміни у фінансових показниках БДСС до та після реалізації заходів

| Показники                                     | До     | Після     |
|-----------------------------------------------|--------|-----------|
| Виручка від реалізації продукції рослинництва | 29 009 | 34 175,50 |
| Повна собівартість реалізованої продукції     | 27 379 | 32 854,80 |
| Прибуток (+), збиток (-)<br>від, тис. грн     | +1630  | 1956      |

*Джерело: розраховано та побудовано автором*

Підприємство збільшить свій прибуток приблизно на 20%, або на 326 тис.грн. що відбиває позитивний фінансовий результат. Дані розрахунки що неспроможні так впевнено показувати збільшення прибутку, виручку від реалізації, оскільки тут не вказані ризики, за яких підприємство може отримати у зв'язку з несприятливими погодними умовами, та будь-які непередбачувані ситуації, які можуть суттєво вплинути на врожай.. Таким чином, значення та необхідність поліпшення використання земель полягає в тому, щоб раціонально використовувати їх – вона не лише не втрачає свої природні якості, а навпаки - навіть покращує.

Підприємство також може досягти позитивних результатів через поліпшення ефективності використання земельних ресурсів. Раціональне використання земель може значно підвищити врожайність та якість продукції, що в свою чергу позитивно позначиться на фінансових показниках підприємства. Важливо враховувати, що це також сприятиме збереженню природних ресурсів та зниженню негативного впливу на навколишнє середовище.

## ВИСНОВКИ

Ефективне використання ресурсів на підприємствах агробізнесу є ключовим фактором їх успішності. В даній роботі досліджуються теоретичні та методичні засади підвищення ефективності використання трудових ресурсів, а також проводиться аналіз та оцінка їх використання на прикладі підприємства БДССС. На основі проведеного аналізу у рамках даної роботи, ми виявили існування значних резервів для підвищення ефективності використання трудових ресурсів на підприємстві агробізнесу. Ці резерви проявляються у кількох ключових аспектах: По-перше підприємство може значно покращити продуктивність роботи шляхом перегляду та оптимізації існуючих робочих процесів. Це включає в себе переосмислення рутинних завдань, введення автоматизованих систем, що дозволить зменшити часові затрати і підвищити точність виконання робіт. По-друге інвестування в професійний розвиток співробітників є критично важливим. Проведення регулярних тренінгів і курсів підвищення кваліфікації допоможе не лише покращити навички працівників, але й збільшити їх мотивацію і залученість у роботу. Також впровадження новітніх технологій може значно сприяти підвищенню продуктивності та зниженню витрат. Особлива увага на застосуванні сучасних агротехнологій та машинного обладнання може забезпечити більш ефективне використання ресурсів. Взагалі реформування системи винагород та введення додаткових нефінансових форм мотивації, таких як гнучкі години роботи, кар'єрне просування, визнання досягнень, може збільшити задоволеність працівників та їхню відданість. Також регулярний аналіз продуктивності роботи на основі точних і детальних даних дозволяє ідентифікувати слабкі місця та швидко реагувати на проблемні ситуації, що сприяє постійному вдосконаленню процесів.

Реалізація запропонованих заходів дозволить підвищити продуктивність праці оскільки, застосування сучасних методик управління та оптимізація робочих процесів, зокрема через автоматизацію та впровадження новітніх технологій, забезпечать значне зниження часу на виконання стандартних операцій та підвищення загальної продуктивності праці. Ефективне використання ресурсів,

зменшення втрат і вдосконалення логістичних ланцюгів дозволить знизити загальні витрати підприємства, що позитивно позначиться на його фінансовому стані. Завдяки підвищенню кваліфікації співробітників та модернізації виробничого обладнання, якість продукції агробізнесу підвищиться, що створить додаткові конкурентні переваги на ринку. Введення додаткових мотиваційних програм, забезпечення можливостей для професійного росту та визнання вкладу кожного співробітника сприятиме збільшенню їх задоволеності роботою, що в свою чергу знизить текучість кадрів і підвищить загальну ефективність роботи. Впровадження екологічно чистих технологій та практик, які враховують не лише економічні, але й соціальні та екологічні аспекти, дозволить підприємству ефективно взаємодіяти з навколишнім середовищем, підтримуючи сталий розвиток. Поліпшення управлінських структур та процесів дозволить компанії швидше реагувати на зміни у зовнішньому середовищі, адаптуватися до нових викликів ринку та оперативно впроваджувати інновації. Реалізація цих заходів вимагає злагоджених зусиль усієї команди та чіткого стратегічного планування, але результати такої роботи неодмінно приведуть до значного покращення всіх аспектів діяльності підприємства.

Практична значущість даної роботи виявляється у кількох ключових аспектах, які мають прямий вплив на поліпшення діяльності БДСС:

*Вдосконалення процесів управління ресурсами:* Розробка та впровадження рекомендованих у роботі методик може значно підвищити ефективність використання ресурсів на підприємстві, зокрема через оптимізацію розподілу трудових ресурсів та підвищення ефективності робочого процесу.

*Покращення фінансових показників:* Застосування аналізованих підходів і технік сприятиме не лише зниженню витрат, але й збільшенню доходів завдяки підвищенню продуктивності та ефективності роботи. Також це може вести до зростання рентабельності підприємства.

*Розвиток персоналу:* Навчальний компонент роботи сприяє підвищенню кваліфікації та розвитку професійних навичок працівників. Це не тільки збільшує їхню продуктивність, але й підвищує мотивацію та задоволеність роботою.

*Збільшення конкурентоспроможності:* Впровадження сучасних методів управління і оптимізація процесів забезпечує підприємству переваги в умовах високої конкуренції на агробізнес ринку, дозволяючи ефективно адаптуватися до змінних ринкових умов.

*Підвищення стійкості та адаптивності:* Завдяки розробці стратегічних заходів із підвищення ефективності використання ресурсів, підприємство стає більш стійким до зовнішніх шоків та криз, а також здатним швидко адаптуватися до нових викликів.

*Екологічна відповідальність:* Реалізація пропозицій зі зниження негативного впливу виробничої діяльності на довкілля сприяє виконанню екологічних стандартів та покращенню іміджу компанії як соціально відповідального бізнесу.

Таким чином, реалізація запропонованих заходів відіграє важливу роль у забезпеченні сталого розвитку підприємства, покращенні його оперативної діяльності та зміцненні позицій на ринку. Важливо зазначити, що для досягнення стійкого зростання та розвитку підприємствам агробізнесу необхідно постійно працювати над підвищенням ефективності використання всіх видів ресурсів, включаючи трудові. На підприємстві БДССС спостерігається недостатня кваліфікація деяких працівників. Система оплати праці на підприємстві не стимулює працівників до підвищення продуктивності праці. На підприємстві немає належної системи мотивації працівників. Умови праці на підприємстві не завжди відповідають вимогам охорони праці. Всі ці фактори негативно впливають на ефективність використання трудових ресурсів на підприємстві. Це дозволить збільшити врожайність, знизити витрати на виробництво та забезпечити стійкий ріст прибутковості підприємства в майбутньому. Таким чином, поліпшення використання земель може стати ключовим фактором у забезпеченні сталого розвитку та успіху підприємства в аграрному секторі

## СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Економічна енциклопедія: у 3-х т. Київ : Видавничий центр «Академія», 2000. Т. 1 / ред. кол.: С.В. Мочерний (відп. ред.) та ін. 2000. 864 с.
2. Краснокутська Н.С. Потенціал підприємства: формування та оцінка: навч. Посібник. Київ : Центр навчальної літератури, 2005. 352 с.
3. Избембетова Ж.Д. *Структура виробничого потенціалу підприємства. Вісник Одеського державного університету*. 2005. № 12. С. 253–256.
4. Гречина І.В. Структура сукупного потенціалу економічної системи. Україна: Схід-Захід – проблеми сталого розвитку: матеріали міжнар. наук.-практ. конф. Донецьк : ДонНУЕТ, 2011. С. 185–187.
5. Андрушків Б., Мельник Л Шляхи підвищення ефективності використання ресурсного потенціалу підприємства (дослідницькі аспекти). Формування ринкової економіки в Україні. 2012. Вип. 27. С. 3–7.
6. Оптимізація структури ресурсного потенціалу підприємства та шляхи її підвищення. URL: [http://eworks.com.ua/work/1932\\_Optimizaciya\\_stryktyri\\_resyrsnogo\\_potencialy\\_pidpriemstva\\_ta\\_shlyahi\\_ii\\_pidvishenya.html](http://eworks.com.ua/work/1932_Optimizaciya_stryktyri_resyrsnogo_potencialy_pidpriemstva_ta_shlyahi_ii_pidvishenya.html) (дата звернення: 19.09.2022).
7. Білоцерківська дослідно-селекційна станція інституту біоенергетичних культур і цукрових буряків національної академії аграрних наук України. Url <http://bc-selecstation.com.ua/>
8. Степаненко С.В. Ресурсний потенціал аграрних підприємств: елементи та особливості їх поєднання в сучасних умовах. Ефективна економіка. 2023. № 2. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=10039> (дата звернення: 29.03.2024).
9. Ефективність використання трудових ресурсів в аграрному секторі економіки України (2023) - [https://old-zdia.znu.edu.ua/gazeta/evzdia\\_7\\_185.pdf](https://old-zdia.znu.edu.ua/gazeta/evzdia_7_185.pdf)
10. Методичні аспекти оцінки ефективності використання трудових ресурсів в аграрному секторі (2022) - <https://er.chdtu.edu.ua/bitstream/ChSTU/3511/3/3937-20-5-18-311.pdf>

11. Проблеми та перспективи підвищення ефективності використання трудових ресурсів в аграрному секторі України (2021) - <https://rep.btsau.edu.ua/bitstream/BNAU/1962/1/Stan%20ta%20perspekty%60vy%60%20rozvy%60tku%20trudovy%60x%20resursiv%20Ukrayiny%60%20v%20suchasny%60x%20umovax.pdf>
12. Економіка аграрного сектору: теорія та практика (2023) - [http://jnas.nbuiv.gov.ua/j-pdf/binf\\_2022\\_8\\_15.pdf](http://jnas.nbuiv.gov.ua/j-pdf/binf_2022_8_15.pdf)
13. Менеджмент аграрного підприємства (2022) - <https://suem.edu.ua/storage/doc/biblioteka/pidruchniki-biznes-administruvannya.pdf>
14. Трудові ресурси в аграрному секторі: проблеми та перспективи (2021) - <http://tnv-econom.ksauniv.ks.ua/index.php/journal/article/view/26>
15. Міністерство аграрної політики та продовольства України: <https://minagro.gov.ua/>
16. FAO (Food and Agriculture Organization) - звіти та статистика від ООН. <https://www.fao.org/home/en/>
17. USDA (United States Department of Agriculture) - аналізи та дослідження агоринку. <https://www.usda.gov/>
18. The World Bank - звіти про агроекономічні розвитку та політику. <https://www.worldbank.org/en/home>
19. *OECD-FAO Agricultural Outlook* - перспективи розвитку агроіндустрії. <https://www.oecd.org/>
20. Eurostat - статистичні дані про агропромисловий сектор в Європі. <https://ec.europa.eu/eurostat>
21. IFPRI (International Food Policy Research Institute) - дослідження в області агрополітики. <https://www.ifpri.org/>
22. Економіка аграрного сектору: теорія та практика (2023) - [http://jnas.nbuiv.gov.ua/j-pdf/binf\\_2021\\_11\\_65.pdf](http://jnas.nbuiv.gov.ua/j-pdf/binf_2021_11_65.pdf)
23. Менеджмент аграрного підприємства (2022) - [https://econom.knu.ua/educational-programs/master\\_program/baikpd/](https://econom.knu.ua/educational-programs/master_program/baikpd/)

24. Трудові ресурси в аграрному секторі: проблеми та перспективи (2021) - <http://tnv-econom.ksauniv.ks.ua/index.php/journal/article/download/314/293>
25. Ефективність використання трудових ресурсів в аграрному секторі України (2020) - <https://cyberleninka.ru/article/n/napryami-pidvischennya-efektivnosti-vikoristannya-trudovih-resursiv-pidpriemstva>
26. Економічний аналіз та оцінка ефективності використання трудових ресурсів в аграрному секторі (2019) - <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=219>
27. "Аграрна економіка" - автори В. Я. Месель-Веселяк, І. Д. Саблук  
URL: <https://www.twirpx.com/file/1922203/>
28. "Економіка підприємства: стратегії ефективного управління" - О. В. Покатаєва.  
URL: <https://www.twirpx.com/file/1567431/>
29. "Управління розвитком агропромислового виробництва" - Г. Л. Світличний.  
URL: <https://www.twirpx.com/file/3047133/>
30. "Інноваційний менеджмент" - Н.В. Мазур, І.В. Шиян. URL: <https://www.twirpx.com/file/614723/>

## ДОДАТКИ

## Додаток А

таблиця А.1

Додаток 1  
до Національного положення (стандарту)  
бухгалтерського обліку 1 "Загальні вимоги до фінансової звітності"

|                                            |                                                                                                                                             |            |                           |                     |                                                                               |
|--------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------|---------------------------|---------------------|-------------------------------------------------------------------------------|
| Підприємство                               | Білоцерківська дослідно-селекційна станція Інституту біоенергетичних культур і цукрових буряків Національної Академії Аграрних Наук України |            | Дата (рік, місяць, число) | 2024, 02, 14        | <div>КОДИ</div> <div>ДІЛОВОЙ ДОКУМЕНТ ПРІКЛИНІТО</div> <div>00/02/14/27</div> |
| Територія                                  | КИЇВСЬКА                                                                                                                                    | за КАТОТІГ | 1                         | UA32020090010014722 |                                                                               |
| Організаційно-правова форма господарювання | Державне підприємство                                                                                                                       | за КОПФГ   |                           | 140                 |                                                                               |
| Вид економічної діяльності                 | Дослідження й експериментальні розробки у сфері інших природничих і технічних наук                                                          | за КВЕД    |                           | 72.19               |                                                                               |
| Середня кількість працівників              | 2                                                                                                                                           | 135        |                           |                     |                                                                               |
| Адреса, телефон                            | вулиця Центральна, буд. 1, с. МАЛА ВІЛЬШАНКА, БІЛОЦЕРКІВСЬКИЙ РАЙОН, КИЇВСЬКА обл. 09175 25492                                              |            |                           |                     |                                                                               |

Одиниця виміру: тис. грн. без десятичного знака (окрім розділу IV Звіту про фінансові результати (Звіту про сукупний дохід) (форма №2), грошові показники якого наводяться в гривнях з копійками)

Складено (зробити позначку "v" у відповідній клітинці):  
за національними положеннями (стандартами) бухгалтерського обліку  
за міжнародними стандартами фінансової звітності

|   |
|---|
| V |
|---|

Баланс (Звіт про фінансовий стан)  
на 31 грудня 2023 р.

Форма №1 Код за ДКУД 1801001

| А К Т И В                                                                                               | Код рядка   | На початок звітного періоду | На кінець звітного періоду |
|---------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------|-----------------------------|----------------------------|
| 1                                                                                                       | 2           | 3                           | 4                          |
| <b>I. Необоротні активи</b>                                                                             |             |                             |                            |
| Нематеріальні активи                                                                                    | 1000        | 19 128                      | 19 128                     |
| первісна вартість                                                                                       | 1001        | 19 155                      | 19 155                     |
| накопичена амортизація                                                                                  | 1002        | 27                          | 27                         |
| Незавершені капітальні інвестиції                                                                       | 1005        | 718                         | 718                        |
| Основні засоби                                                                                          | 1010        | 19 831                      | 17 502                     |
| первісна вартість                                                                                       | 1011        | 50 749                      | 50 803                     |
| знос                                                                                                    | 1012        | 30 918                      | 33 301                     |
| Інвестиційна нерухомість                                                                                | 1015        | -                           | -                          |
| первісна вартість інвестиційної нерухомості                                                             | 1016        | -                           | -                          |
| знос інвестиційної нерухомості                                                                          | 1017        | -                           | -                          |
| Довгострокові біологічні активи                                                                         | 1020        | 307                         | 218                        |
| первісна вартість довгострокових біологічних активів                                                    | 1021        | 312                         | 223                        |
| накопичена амортизація довгострокових біологічних активів                                               | 1022        | 5                           | 5                          |
| Довгострокові фінансові інвестиції:<br>які обліковуються за методом участі в капіталі інших підприємств | 1030        | -                           | -                          |
| інші фінансові інвестиції                                                                               | 1035        | -                           | -                          |
| Довгострокова дебіторська заборгованість                                                                | 1040        | -                           | -                          |
| Відстрочені податкові активи                                                                            | 1045        | -                           | -                          |
| Гудвіл                                                                                                  | 1050        | -                           | -                          |
| Відстрочені аквізиційні витрати                                                                         | 1060        | -                           | -                          |
| Залишок коштів у централізованих страхових резервних фондах                                             | 1065        | -                           | -                          |
| Інші необоротні активи                                                                                  | 1090        | -                           | -                          |
| <b>Усього за розділом I</b>                                                                             | <b>1095</b> | <b>39 984</b>               | <b>37 566</b>              |
| <b>II. Оборотні активи</b>                                                                              |             |                             |                            |
| Запаси                                                                                                  | 1100        | 44 875                      | 54 251                     |
| виробничі запаси                                                                                        | 1101        | 5 137                       | 6 322                      |
| незавершене виробництво                                                                                 | 1102        | 15 946                      | 18 285                     |
| готова продукція                                                                                        | 1103        | 22 823                      | 29 026                     |
| товари                                                                                                  | 1104        | 969                         | 618                        |
| Поточні біологічні активи                                                                               | 1110        | 156                         | 166                        |
| Депозити перестраховування                                                                              | 1115        | -                           | -                          |
| Векселі одержані                                                                                        | 1120        | -                           | -                          |
| Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги                                        | 1125        | 472                         | 359                        |
| Дебіторська заборгованість за розрахунками:<br>за виданими авансами                                     | 1130        | -                           | -                          |
| з бюджетом                                                                                              | 1135        | -                           | 1                          |
| у тому числі з податку на прибуток                                                                      | 1136        | -                           | -                          |
| Дебіторська заборгованість за розрахунками з нарахованих доходів                                        | 1140        | -                           | -                          |
| Дебіторська заборгованість за розрахунками із внутрішніх розрахунків                                    | 1145        | -                           | -                          |
| Інша поточна дебіторська заборгованість                                                                 | 1155        | 123                         | 157                        |
| Поточні фінансові інвестиції                                                                            | 1160        | -                           | -                          |
| Гроші та їх еквіваленти                                                                                 | 1165        | 608                         | 577                        |
| готівка                                                                                                 | 1166        | 9                           | -                          |
| рахунки в банках                                                                                        | 1167        | 599                         | 577                        |
| Витрати майбутніх періодів                                                                              | 1170        | 47                          | 40                         |
| Частка перестраховика у страхових резервах                                                              | 1180        | -                           | -                          |
| у тому числі в:                                                                                         |             |                             |                            |

## продовження таблиці А.1

|                                                                         |             |               |               |
|-------------------------------------------------------------------------|-------------|---------------|---------------|
| резервах довгострокових зобов'язань                                     | 1181        | -             | -             |
| резервах збитків або резервах належних виплат                           | 1182        | -             | -             |
| резервах незароблених премій                                            | 1183        | -             | -             |
| інших страхових резервах                                                | 1184        | -             | -             |
| Інші оборотні активи                                                    | 1190        | 673           | 960           |
| <b>Усього за розділом II</b>                                            | <b>1195</b> | <b>46 954</b> | <b>56 511</b> |
| <b>III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття</b> | <b>1200</b> | <b>-</b>      | <b>-</b>      |
| <b>Баланс</b>                                                           | <b>1300</b> | <b>86 938</b> | <b>94 077</b> |

| Пасив                                                                                                    | Код рядка   | На початок звітного періоду | На кінець звітного періоду |
|----------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------|-----------------------------|----------------------------|
| 1                                                                                                        | 2           | 3                           | 4                          |
| <b>I. Власний капітал</b>                                                                                |             |                             |                            |
| Зареєстрований (пайовий) капітал                                                                         | 1400        | 34 203                      | 34 203                     |
| Внески до незареєстрованого статутного капіталу                                                          | 1401        | -                           | -                          |
| Капітал у дооцінках                                                                                      | 1405        | 226                         | 226                        |
| Додатковий капітал                                                                                       | 1410        | 3                           | 3                          |
| емісійний дохід                                                                                          | 1411        | -                           | -                          |
| накопичені курсові різниці                                                                               | 1412        | -                           | -                          |
| Резервний капітал                                                                                        | 1415        | 29 143                      | 30 925                     |
| Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)                                                              | 1420        | -                           | -                          |
| Неоплачений капітал                                                                                      | 1425        | ( - )                       | ( - )                      |
| Видучений капітал                                                                                        | 1430        | ( - )                       | ( - )                      |
| Інші резерви                                                                                             | 1435        | -                           | -                          |
| <b>Усього за розділом I</b>                                                                              | <b>1495</b> | <b>63 575</b>               | <b>65 357</b>              |
| <b>II. Довгострокові зобов'язання і забезпечення</b>                                                     |             |                             |                            |
| Відстрочені податкові зобов'язання                                                                       | 1500        | -                           | -                          |
| Пенсійні зобов'язання                                                                                    | 1505        | -                           | -                          |
| Довгострокові кредити банків                                                                             | 1510        | -                           | -                          |
| Інші довгострокові зобов'язання                                                                          | 1515        | -                           | -                          |
| Довгострокові забезпечення                                                                               | 1520        | -                           | -                          |
| довгострокові забезпечення витрат персоналу                                                              | 1521        | -                           | -                          |
| Цільове фінансування                                                                                     | 1525        | -                           | -                          |
| благодійна допомога                                                                                      | 1526        | -                           | -                          |
| Страхові резерви                                                                                         | 1530        | -                           | -                          |
| у тому числі:                                                                                            | 1531        | -                           | -                          |
| резерв довгострокових зобов'язань                                                                        | 1532        | -                           | -                          |
| резерв збитків або резерв належних виплат                                                                | 1533        | -                           | -                          |
| резерв незароблених премій                                                                               | 1534        | -                           | -                          |
| інші страхові резерви                                                                                    | 1535        | -                           | -                          |
| Інвестиційні контракти                                                                                   | 1540        | -                           | -                          |
| Призовий фонд                                                                                            | 1545        | -                           | -                          |
| Резерв на виплату джек-поту                                                                              | 1545        | -                           | -                          |
| <b>Усього за розділом II</b>                                                                             | <b>1595</b> | <b>-</b>                    | <b>-</b>                   |
| <b>III. Поточні зобов'язання і забезпечення</b>                                                          |             |                             |                            |
| Короткострокові кредити банків                                                                           | 1600        | 6 840                       | 7 404                      |
| Векселі видані                                                                                           | 1605        | -                           | -                          |
| Поточна кредиторська заборгованість за:                                                                  |             |                             |                            |
| довгостроковими зобов'язаннями                                                                           | 1610        | -                           | -                          |
| товари, роботи, послуги                                                                                  | 1615        | 9 504                       | 11 927                     |
| розрахунками з бюджетом                                                                                  | 1620        | 1 510                       | 747                        |
| у тому числі з податку на прибуток                                                                       | 1621        | -                           | -                          |
| розрахунками зі страхування                                                                              | 1625        | 293                         | 220                        |
| розрахунками з оплати праці                                                                              | 1630        | 1 438                       | 1 200                      |
| Поточна кредиторська заборгованість за одержаними авансами                                               | 1635        | 805                         | 4 849                      |
| Поточна кредиторська заборгованість за розрахунками з учасниками                                         | 1640        | -                           | -                          |
| Поточна кредиторська заборгованість із внутрішніх розрахунків                                            | 1645        | -                           | -                          |
| Поточна кредиторська заборгованість за страховою діяльністю                                              | 1650        | -                           | -                          |
| Поточні забезпечення                                                                                     | 1660        | 2 947                       | 2 353                      |
| Доходи майбутніх періодів                                                                                | 1665        | -                           | -                          |
| Відстрочені комісійні доходи від перестраховиків                                                         | 1670        | -                           | -                          |
| Інші поточні зобов'язання                                                                                | 1690        | 26                          | 20                         |
| <b>Усього за розділом III</b>                                                                            | <b>1695</b> | <b>23 363</b>               | <b>28 720</b>              |
| <b>IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття</b> | <b>1700</b> | <b>-</b>                    | <b>-</b>                   |
| V. Чиста вартість активів недержавного пенсійного фонду                                                  | 1800        | -                           | -                          |
| <b>Баланс</b>                                                                                            | <b>1900</b> | <b>86 938</b>               | <b>94 077</b>              |



Микола Володимирович  
Жаданюк  
Олена Вікторівна

БУЗІННИЙ МИКОЛА ВОЛОДИМИРОВИЧ

Жаданюк Олена Вікторівна

1. Кодифікатор адміністративно-територіальних одиниць та територій територіальних громад.

2. Визначається в порядку, встановленому центральним органом виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері статистики.

Джерело: взято з офіційного сайту [7]

Таблиця Б.1

Додаток 1  
до Національного положення (стандарту)  
бухгалтерського обліку 1 "Загальні вимоги до фінансової звітності"

|                                            |                                                                                                                                             |  |                           |              |                     |          |
|--------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--|---------------------------|--------------|---------------------|----------|
| Підприємство                               | Білоцерківська дослідно-селекційна станція Інституту біоенергетичних культур і цукрових буряків Національної Академії Аграрних Наук України |  | Дата (рік, місяць, число) | 2023, 10, 10 | КОДИ                | 00494427 |
| Територія                                  | КИЇВСЬКА                                                                                                                                    |  | за КАТОТТГ                | 1            | UA32020090010014722 |          |
| Організаційно-правова форма господарювання | Державне підприємство                                                                                                                       |  | за КОПФГ                  |              | 140                 |          |
| Вид економічної діяльності                 | Дослідження й експериментальні розробки у сфері інших природничих і технічних наук                                                          |  | за КВЕД                   |              | 72.19               |          |
| Середня кількість працівників              | 2 147                                                                                                                                       |  |                           |              |                     |          |
| Адреса, телефон                            | вулиця Центральна, буд. 1, с. МАЛА ВІЛІШАНКА, БІЛОЦЕРКІВСЬКИЙ РАЙОН, КИЇВСЬКА обл., 09175                                                   |  | 25492                     |              |                     |          |

Одиниця виміру: тис. грн. без десяткового знака (окрім розділу IV Звіту про фінансові результати (Звіту про сукупний дохід) (форма №2), грошові показники якого наводяться в гривнях з копійками)

Складено (зробити позначку "v" у відповідній клітинці):

|                                                                   |   |
|-------------------------------------------------------------------|---|
| за національними положеннями (стандартами) бухгалтерського обліку | V |
| за міжнародними стандартами фінансової звітності                  |   |

Баланс (Звіт про фінансовий стан)  
на 31 грудня 2022 р.

Форма №1 Код за ДКУД 1801001

| А К Т И В                                                            | Код рядка   | На початок звітного періоду | На кінець звітного періоду |
|----------------------------------------------------------------------|-------------|-----------------------------|----------------------------|
| 1                                                                    | 2           | 3                           | 4                          |
| <b>I. Необоротні активи</b>                                          |             |                             |                            |
| Нематеріальні активи                                                 | 1000        | 19 128                      | 19 128                     |
| первісна вартість                                                    | 1001        | 19 155                      | 19 155                     |
| накопичена амортизація                                               | 1002        | 27                          | 27                         |
| Незавершені капітальні інвестиції                                    | 1005        | 718                         | 718                        |
| Основні засоби                                                       | 1010        | 18 429                      | 19 831                     |
| первісна вартість                                                    | 1011        | 46 903                      | 50 749                     |
| знос                                                                 | 1012        | 28 474                      | 30 918                     |
| Інвестиційна нерухомість                                             | 1015        | -                           | -                          |
| первісна вартість інвестиційної нерухомості                          | 1016        | -                           | -                          |
| знос інвестиційної нерухомості                                       | 1017        | -                           | -                          |
| Довгострокові біологічні активи                                      | 1020        | 246                         | 307                        |
| первісна вартість довгострокових біологічних активів                 | 1021        | 251                         | 312                        |
| накопичена амортизація довгострокових біологічних активів            | 1022        | 5                           | 5                          |
| Довгострокові фінансові інвестиції:                                  |             |                             |                            |
| які обліковуються за методом участі в капіталі інших підприємств     | 1030        | -                           | -                          |
| інші фінансові інвестиції                                            | 1035        | -                           | -                          |
| Довгострокова дебіторська заборгованість                             | 1040        | -                           | -                          |
| Відстрочені податкові активи                                         | 1045        | -                           | -                          |
| Гудвіл                                                               | 1050        | -                           | -                          |
| Відстрочені аквізиційні витрати                                      | 1060        | -                           | -                          |
| Залишок коштів у централізованих страхових резервних фондах          | 1065        | -                           | -                          |
| Інші необоротні активи                                               | 1090        | -                           | -                          |
| <b>Усього за розділом I</b>                                          | <b>1095</b> | <b>38 521</b>               | <b>39 984</b>              |
| <b>II. Оборотні активи</b>                                           |             |                             |                            |
| Запаси                                                               | 1100        | 31 681                      | 44 875                     |
| виробничі запаси                                                     | 1101        | 4 164                       | 5 137                      |
| незавершене виробництво                                              | 1102        | 7 898                       | 15 946                     |
| готова продукція                                                     | 1103        | 19 154                      | 22 823                     |
| товари                                                               | 1104        | 465                         | 969                        |
| Поточні біологічні активи                                            | 1110        | 178                         | 156                        |
| Депозити перестрахування                                             | 1115        | -                           | -                          |
| Векселі одержані                                                     | 1120        | -                           | -                          |
| Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги     | 1125        | 414                         | 472                        |
| Дебіторська заборгованість за розрахунками:                          |             |                             |                            |
| за виданими авансами                                                 | 1130        | -                           | -                          |
| з бюджетом                                                           | 1135        | 1                           | -                          |
| у тому числі з податку на прибуток                                   | 1136        | -                           | -                          |
| Дебіторська заборгованість за розрахунками з нарахованих доходів     | 1140        | -                           | -                          |
| Дебіторська заборгованість за розрахунками із внутрішніх розрахунків | 1145        | -                           | -                          |
| Інша поточна дебіторська заборгованість                              | 1155        | 288                         | 123                        |
| Поточні фінансові інвестиції                                         | 1160        | -                           | -                          |
| Гроші та їх еквіваленти                                              | 1165        | 619                         | 608                        |
| готівка                                                              | 1166        | 15                          | 9                          |
| рахунки в банках                                                     | 1167        | 604                         | 599                        |
| Витрати майбутніх періодів                                           | 1170        | 49                          | 47                         |
| Частка перестраховика у страхових резервах                           | 1180        | -                           | -                          |
| у тому числі в:                                                      |             |                             |                            |

## продовження таблиці Б.1

|                                                                  |      |        |        |
|------------------------------------------------------------------|------|--------|--------|
| резервах довгострокових зобов'язань                              | 1181 | -      | -      |
| резервах збитків або резервах належних виплат                    | 1182 | -      | -      |
| резервах незароблених премій                                     | 1183 | -      | -      |
| інших страхових резервах                                         | 1184 | -      | -      |
| Інші оборотні активи                                             | 1190 | 54     | 673    |
| Усього за розділом II                                            | 1195 | 33 284 | 46 954 |
| III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття | 1200 | -      | -      |
| Баланс                                                           | 1300 | 71 805 | 86 938 |

| Пасив                                                                                                    | Код рядка | На початок звітного періоду | На кінець звітного періоду |
|----------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------|-----------------------------|----------------------------|
| 1                                                                                                        | 2         | 3                           | 4                          |
| <b>I. Власний капітал</b>                                                                                |           |                             |                            |
| Зареєстрований (пайовий) капітал                                                                         | 1400      | 34 203                      | 34 203                     |
| Внески до незареєстрованого статутного капіталу                                                          | 1401      | -                           | -                          |
| Капітал у дооцінках                                                                                      | 1405      | 226                         | 226                        |
| Додатковий капітал                                                                                       | 1410      | 3                           | 3                          |
| емісійний дохід                                                                                          | 1411      | -                           | -                          |
| накопичені курсові різниці                                                                               | 1412      | -                           | -                          |
| Резервний капітал                                                                                        | 1415      | 27 943                      | 29 143                     |
| Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)                                                              | 1420      | -                           | -                          |
| Неоплачений капітал                                                                                      | 1425      | ( - )                       | ( - )                      |
| Вилучений капітал                                                                                        | 1430      | ( - )                       | ( - )                      |
| Інші резерви                                                                                             | 1435      | -                           | -                          |
| Усього за розділом I                                                                                     | 1495      | 62 375                      | 63 575                     |
| <b>II. Довгострокові зобов'язання і забезпечення</b>                                                     |           |                             |                            |
| Відстрочені податкові зобов'язання                                                                       | 1500      | -                           | -                          |
| Пенсійні зобов'язання                                                                                    | 1505      | -                           | -                          |
| Довгострокові кредити банків                                                                             | 1510      | -                           | -                          |
| Інші довгострокові зобов'язання                                                                          | 1515      | -                           | -                          |
| Довгострокові забезпечення                                                                               | 1520      | -                           | -                          |
| довгострокові забезпечення витрат персоналу                                                              | 1521      | -                           | -                          |
| Цільове фінансування                                                                                     | 1525      | -                           | -                          |
| благодійна допомога                                                                                      | 1526      | -                           | -                          |
| Страхові резерви                                                                                         | 1530      | -                           | -                          |
| у тому числі:                                                                                            | 1531      | -                           | -                          |
| резерв довгострокових зобов'язань                                                                        | 1532      | -                           | -                          |
| резерв збитків або резерв належних виплат                                                                | 1533      | -                           | -                          |
| резерв незароблених премій                                                                               | 1534      | -                           | -                          |
| інші страхові резерви                                                                                    | 1535      | -                           | -                          |
| Інвестиційні контракти                                                                                   | 1540      | -                           | -                          |
| Призовий фонд                                                                                            | 1545      | -                           | -                          |
| Резерв на виплату дяк-поту                                                                               | 1545      | -                           | -                          |
| Усього за розділом II                                                                                    | 1595      | -                           | -                          |
| <b>III. Поточні зобов'язання і забезпечення</b>                                                          |           |                             |                            |
| Короткострокові кредити банків                                                                           | 1600      | -                           | 6 840                      |
| Векселі видані                                                                                           | 1605      | -                           | -                          |
| Поточна кредиторська заборгованість за:                                                                  | 1610      | -                           | -                          |
| довгостроковими зобов'язаннями                                                                           | 1615      | 1 511                       | 9 504                      |
| товари, роботи, послуги                                                                                  | 1620      | 1 014                       | 1 510                      |
| розрахунками з бюджетом                                                                                  | 1621      | -                           | -                          |
| у тому числі з податку на прибуток                                                                       | 1625      | 409                         | 293                        |
| розрахунками зі страхування                                                                              | 1630      | 1 862                       | 1 438                      |
| розрахунками з оплати праці                                                                              | 1635      | 43                          | 805                        |
| Поточна кредиторська заборгованість за одержаними авансами                                               | 1640      | -                           | -                          |
| Поточна кредиторська заборгованість за розрахунками з учасниками                                         | 1645      | -                           | -                          |
| Поточна кредиторська заборгованість із внутрішніх розрахунків                                            | 1650      | -                           | -                          |
| Поточна кредиторська заборгованість за страховою діяльністю                                              | 1660      | 4 540                       | 2 947                      |
| Поточні забезпечення                                                                                     | 1665      | -                           | -                          |
| Доходи майбутніх періодів                                                                                | 1670      | -                           | -                          |
| Відстрочені комісійні доходи від перестраховиків                                                         | 1690      | 51                          | 26                         |
| Інші поточні зобов'язання                                                                                | 1695      | 9 430                       | 23 363                     |
| Усього за розділом III                                                                                   | 1700      | -                           | -                          |
| <b>IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття</b> |           |                             |                            |
| V. Чиста вартість активів недержавного пенсійного фонду                                                  | 1800      | -                           | -                          |
| Баланс                                                                                                   | 1900      | 71 805                      | 86 938                     |

Керівник

Головний бухгалтер

1. Координатор адміністративно-територіальних одиниць та територій територіальних громад.

2. Визначається в порядку, встановленому центральним органом виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері статистики.

МІКОЛА  
ВОЛОДИМИРОВ  
ІЧ  
Жаданюк  
Олена  
Вікторівна

БУЗІННИЙ МІКОЛА ВОЛОДИМИРОВИЧ

Жаданюк Олена Вікторівна

Джерело: взято з офіційного сайту [7]

## Додаток В

Таблиця В.1

Додаток 1  
до Національного положення (стандарту)  
бухгалтерського обліку 1 "Загальні вимоги до фінансової звітності"

|                                            |                                                                                                                                             |  |                           |              |                     |
|--------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--|---------------------------|--------------|---------------------|
| Підприємство                               | Білоцерківська дослідно-селекційна станція Інституту біоенергетичних культур і цукрових буряків Національної Академії Аграрних Наук України |  | Дата (рік, місяць, число) | 2022, 10, 09 | КОДИ                |
| Територія                                  | КИЇВСЬКА                                                                                                                                    |  | за КАТОТТГ                | 1            | UA32020090010014722 |
| Організаційно-правова форма господарювання | Державне підприємство                                                                                                                       |  | за КОПФГ                  |              | 140                 |
| Вид економічної діяльності                 | Дослідження й експериментальні розробки у сфері інших природничих і технічних наук                                                          |  | за КВЕД                   |              | 72.19               |
| Середня кількість працівників              | 2 155                                                                                                                                       |  |                           |              |                     |
| Адреса, телефон                            | вулиця Центральна, буд. 1, с. МАЛА ВІЛІШАНКА, БІЛОЦЕРКІВСЬКИЙ РАЙОН, КИЇВСЬКА обл., 09175                                                   |  | 25492                     |              |                     |

Одиниця виміру: тис. грн. без десяткового знака (окрім розділу IV Звіту про фінансові результати (Звіту про сукупний дохід) (форма №2), грошові показники якого наводяться в гривнях з копійками)

Складено (зробити позначку "v" у відповідній клітинці):

|                                                                   |   |
|-------------------------------------------------------------------|---|
| за національними положеннями (стандартами) бухгалтерського обліку | V |
| за міжнародними стандартами фінансової звітності                  |   |

Баланс (Звіт про фінансовий стан)  
на 31 грудня 2021 р.

Форма №1 Код за ДКУД 1801001

| А К Т И В                                                            | Код рядка   | На початок звітного періоду | На кінець звітного періоду |
|----------------------------------------------------------------------|-------------|-----------------------------|----------------------------|
| 1                                                                    | 2           | 3                           | 4                          |
| <b>I. Необоротні активи</b>                                          |             |                             |                            |
| Нематеріальні активи                                                 | 1000        | 19 128                      | 19 128                     |
| первісна вартість                                                    | 1001        | 19 155                      | 19 155                     |
| накопичена амортизація                                               | 1002        | 27                          | 27                         |
| Незавершені капітальні інвестиції                                    | 1005        | 718                         | 718                        |
| Основні засоби                                                       | 1010        | 15 842                      | 18 429                     |
| первісна вартість                                                    | 1011        | 42 105                      | 46 903                     |
| знос                                                                 | 1012        | 26 263                      | 28 474                     |
| Інвестиційна нерухомість                                             | 1015        | -                           | -                          |
| первісна вартість інвестиційної нерухомості                          | 1016        | -                           | -                          |
| знос інвестиційної нерухомості                                       | 1017        | -                           | -                          |
| Довгострокові біологічні активи                                      | 1020        | 239                         | 246                        |
| первісна вартість довгострокових біологічних активів                 | 1021        | 244                         | 251                        |
| накопичена амортизація довгострокових біологічних активів            | 1022        | 5                           | 5                          |
| Довгострокові фінансові інвестиції:                                  |             |                             |                            |
| які обліковуються за методом участі в капіталі інших підприємств     | 1030        | -                           | -                          |
| інші фінансові інвестиції                                            | 1035        | -                           | -                          |
| Довгострокова дебіторська заборгованість                             | 1040        | -                           | -                          |
| Відстрочені податкові активи                                         | 1045        | -                           | -                          |
| Гудвіл                                                               | 1050        | -                           | -                          |
| Відстрочені аквізиційні витрати                                      | 1060        | -                           | -                          |
| Залишок коштів у централізованих страхових резервних фондах          | 1065        | -                           | -                          |
| Інші необоротні активи                                               | 1090        | -                           | -                          |
| <b>Усього за розділом I</b>                                          | <b>1095</b> | <b>35 927</b>               | <b>38 521</b>              |
| <b>II. Оборотні активи</b>                                           |             |                             |                            |
| Запаси                                                               | 1100        | 28 904                      | 31 681                     |
| виробничі запаси                                                     | 1101        | 2 807                       | 4 164                      |
| незавершене виробництво                                              | 1102        | 10 418                      | 7 898                      |
| готова продукція                                                     | 1103        | 13 835                      | 19 154                     |
| товари                                                               | 1104        | 1 844                       | 465                        |
| Поточні біологічні активи                                            | 1110        | 104                         | 178                        |
| Депозити перестрахування                                             | 1115        | -                           | -                          |
| Векселі одержані                                                     | 1120        | -                           | -                          |
| Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги     | 1125        | 5 399                       | 414                        |
| Дебіторська заборгованість за розрахунками:                          |             |                             |                            |
| за виданими авансами                                                 | 1130        | -                           | -                          |
| з бюджетом                                                           | 1135        | 702                         | 1                          |
| у тому числі з податку на прибуток                                   | 1136        | -                           | -                          |
| Дебіторська заборгованість за розрахунками з нарахованих доходів     | 1140        | -                           | -                          |
| Дебіторська заборгованість за розрахунками із внутрішніх розрахунків | 1145        | -                           | -                          |
| Інша поточна дебіторська заборгованість                              | 1155        | 326                         | 288                        |
| Поточні фінансові інвестиції                                         | 1160        | -                           | -                          |
| Гроші та їх еквіваленти                                              | 1165        | 588                         | 619                        |
| готівка                                                              | 1166        | 14                          | 15                         |
| рахунки в банках                                                     | 1167        | 574                         | 604                        |
| Витрати майбутніх періодів                                           | 1170        | 51                          | 49                         |
| Частка перестраховика у страхових резервах                           | 1180        | -                           | -                          |
| у тому числі в:                                                      |             |                             |                            |

## продовження таблиці В.1

|                                                                         |             |               |               |
|-------------------------------------------------------------------------|-------------|---------------|---------------|
| резервах довгострокових зобов'язань                                     | 1181        | -             | -             |
| резервах збитків або резервах належних виплат                           | 1182        | -             | -             |
| резервах незароблених премій                                            | 1183        | -             | -             |
| інших страхових резервах                                                | 1184        | -             | -             |
| Інші оборотні активи                                                    | 1190        | 4             | 54            |
| <b>Усього за розділом II</b>                                            | <b>1195</b> | <b>36 078</b> | <b>33 284</b> |
| <b>III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття</b> | <b>1200</b> | <b>-</b>      | <b>-</b>      |
| <b>Баланс</b>                                                           | <b>1300</b> | <b>72 005</b> | <b>71 805</b> |

| Пасив                                                                                                    | Код рядка   | На початок звітної періоду | На кінець звітної періоду |
|----------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------|----------------------------|---------------------------|
| 1                                                                                                        | 2           | 3                          | 4                         |
| <b>I. Власний капітал</b>                                                                                |             |                            |                           |
| Зареєстрований (пайовий) капітал                                                                         | 1400        | 34 203                     | 34 203                    |
| Внески до незареєстрованого статутного капіталу                                                          | 1401        | -                          | -                         |
| Капітал у дооцінках                                                                                      | 1405        | 182                        | 226                       |
| Додатковий капітал                                                                                       | 1410        | 3                          | 3                         |
| емісійний дохід                                                                                          | 1411        | -                          | -                         |
| накопичені курсові різниці                                                                               | 1412        | -                          | -                         |
| Резервний капітал                                                                                        | 1415        | 18 611                     | 27 943                    |
| Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)                                                              | 1420        | -                          | -                         |
| Неоплачений капітал                                                                                      | 1425        | ( - )                      | ( - )                     |
| Вилучений капітал                                                                                        | 1430        | ( - )                      | ( - )                     |
| Інші резерви                                                                                             | 1435        | -                          | -                         |
| <b>Усього за розділом I</b>                                                                              | <b>1495</b> | <b>52 999</b>              | <b>62 375</b>             |
| <b>II. Довгострокові зобов'язання і забезпечення</b>                                                     |             |                            |                           |
| Відстрочені податкові зобов'язання                                                                       | 1500        | -                          | -                         |
| Пенсійні зобов'язання                                                                                    | 1505        | -                          | -                         |
| Довгострокові кредити банків                                                                             | 1510        | -                          | -                         |
| Інші довгострокові зобов'язання                                                                          | 1515        | -                          | -                         |
| Довгострокові забезпечення                                                                               | 1520        | -                          | -                         |
| довгострокові забезпечення витрат персоналу                                                              | 1521        | -                          | -                         |
| Цільове фінансування                                                                                     | 1525        | -                          | -                         |
| благодійна допомога                                                                                      | 1526        | -                          | -                         |
| Страхові резерви                                                                                         | 1530        | -                          | -                         |
| у тому числі:                                                                                            | 1531        | -                          | -                         |
| резерв довгострокових зобов'язань                                                                        |             | -                          | -                         |
| резерв збитків або резерв належних виплат                                                                | 1532        | -                          | -                         |
| резерв незароблених премій                                                                               | 1533        | -                          | -                         |
| інші страхові резерви                                                                                    | 1534        | -                          | -                         |
| Інвестиційні контракти                                                                                   | 1535        | -                          | -                         |
| Призовий фонд                                                                                            | 1540        | -                          | -                         |
| Резерв на виплату джек-поту                                                                              | 1545        | -                          | -                         |
| <b>Усього за розділом II</b>                                                                             | <b>1595</b> | <b>-</b>                   | <b>-</b>                  |
| <b>III. Поточні зобов'язання і забезпечення</b>                                                          |             |                            |                           |
| Короткострокові кредити банків                                                                           | 1600        | 1 959                      | -                         |
| Векселі видані                                                                                           | 1605        | -                          | -                         |
| Поточна кредиторська заборгованість за:                                                                  |             |                            |                           |
| довгостроковими зобов'язаннями                                                                           | 1610        | -                          | -                         |
| товари, роботи, послуги                                                                                  | 1615        | 14 243                     | 1 511                     |
| розрахунками з бюджетом                                                                                  | 1620        | 291                        | 1 014                     |
| у тому числі з податку на прибуток                                                                       | 1621        | -                          | -                         |
| розрахунками зі страхування                                                                              | 1625        | -                          | 409                       |
| розрахунками з оплати праці                                                                              | 1630        | 833                        | 1 862                     |
| Поточна кредиторська заборгованість за одержаними авансами                                               | 1635        | 23                         | 43                        |
| Поточна кредиторська заборгованість за розрахунками з учасниками                                         | 1640        | -                          | -                         |
| Поточна кредиторська заборгованість із внутрішніх розрахунків                                            | 1645        | -                          | -                         |
| Поточна кредиторська заборгованість за страховою діяльністю                                              | 1650        | -                          | -                         |
| Поточні забезпечення                                                                                     | 1660        | 1 527                      | 4 540                     |
| Доходи майбутніх періодів                                                                                | 1665        | -                          | -                         |
| Відстрочені комісійні доходи від перестраховиків                                                         | 1670        | -                          | -                         |
| Інші поточні зобов'язання                                                                                | 1690        | 130                        | 51                        |
| <b>Усього за розділом III</b>                                                                            | <b>1695</b> | <b>19 006</b>              | <b>9 430</b>              |
| <b>IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття</b> | <b>1700</b> | <b>-</b>                   | <b>-</b>                  |
| <b>V. Чиста вартість активів недержавного пенсійного фонду</b>                                           | <b>1800</b> | <b>-</b>                   | <b>-</b>                  |
| <b>Баланс</b>                                                                                            | <b>1900</b> | <b>72 005</b>              | <b>71 805</b>             |

Керівник

Головний бухгалтер

МИКОЛА  
ВОЛОДИМИРОВ  
и.ч.  
ЕП Жаданюк  
Олена  
Вікторівна

БУЗІННИЙ МИКОЛА ВОЛОДИМИРОВИЧ

Жаданюк Олена Вікторівна

1. Кодифікатор адміністративно-територіальних одиниць та територій територіальних громад.

2. Визначається в порядку, встановленому центральним органом виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері статистики.

Джерело: взято з офіційного сайту [7]

Ім'я користувача:  
Бізнес-економіки та підприємництва Чебакова Тетян...

ID перевірки:  
1016262840

Дата перевірки:  
19.05.2024 16:02:58 EEST

Тип перевірки:  
Doc vs Internet + Library

Дата звіту:  
22.05.2024 16:09:34 EEST

ID користувача:  
100005716

Назва документа: Леськів В.В.

Кількість сторінок: 69 Кількість слів: 15068 Кількість символів: 119455 Розмір файлу: 284.89 KB ID файлу: 1016052067

## 6.94% Схожість

Найбільша схожість: 1.37% з джерелом з Бібліотеки (ID файлу: 1005377467)

4.35% Джерела з Інтернету

518

Сторінка 71

4.75% Джерела з Бібліотеки

379

Сторінка 74

## 0% Цитат

Вилучення цитат вимкнене

Вилучення списку бібліографічних посилань вимкнене

## 0% Вилучень

Немає вилучених джерел

## Протокол аналізу звіту подібності науковим керівником

Заявляю, що я ознайомився з Повним звітом подібності, який був згенерований Системою виявлення і запобігання плагіату щодо роботи:

**Автор:** Леськів Василь Володимирович

**Тема роботи:** «Підвищення ефективності використання ресурсів підприємства агробізнесу»

**Науковий керівник:** Сас Ірина Сергіївна

**Підрозділ:** кафедра бізнес-економіки та підприємництва

**Коефіцієнт подібності:** 6,94 %

**Після аналізу Звіту подібності констатую наступне:**

- ☐ виявлені в роботі запозичення є сумнівними і не мають ознак плагіату. Тому робота визнається самостійною і допускається до захисту;
- ☐ виявлені в роботі запозичення не мають ознак плагіату, але їх надмірна кількість викликає сумніви щодо цінності роботи і самостійності її автора. Роботу направити на доопрацювання;
- ☐ виявлені в роботі запозичення є недобросовісними і мають ознаки плагіату або в ній містяться навмисні спотворення тексту, що вказують на спроби приховування недобросовісних запозичень. У зв'язку з чим, робота не допускається до захисту.

**Обґрунтування:** робота є самостійною і допускається до захисту.

15.05.2024 р.

\_\_\_\_\_

Сас Ірина Сергіївна